

Siber Mekânda Suriyeli Mültecilere Yönelik Faşizm Halleri: Faşekşist¹

Fascism aimed at Syrian Refugees in Cyberspace: Faşekşist

Muhammet Öksüz^{*a}

Makale Bilgisi

DOI:

10.33688/aucbd.744375

Makale Geçmişi:

Geliş: 28.05.2020

Kabul: 09.10.2020

Anahtar Kelimeler:

Faşizm

Gündelik-Sıradan Faşizm

Suriyeli Mülteciler

Faşizmle Mücadele

Öz

Bu çalışma faşizmin üretilme biçimlerinden gündelik-sıradan faşizme odaklanmaktadır. Gündelik faşizmin sıradanlığı onu görünmez kılmakta ve her an her yerde olabileceği sonucunu doğurmaktadır. Bu çalışmayla faşizmi üreten koşullar içerisinde Ekşi Sözlük yazarlarının Suriyeli Sığınmacılar başlığı altında yazdıkları metinler söylem analizi ile incelenmiştir. Çalışma faşizmin sıradanlığını ortaya koyduktan sonra gündelik-sıradan faşizme karşı mücadele etmenin yollarını arıyor.

Article Info

DOI:

10.33688/aucbd.744375

Article History:

Received: 28.05.2020

Accepted: 09.10.2020

Keywords:

Fascism

Casual Fascism

Syrian Refugees

Fight Against Fascism

Abstract

This study focuses on the ways in which fascism is produced, from casual-ordinary fascism. Casual fascism is ordinary, invisible and everywhere. The texts written by Ekşi Sözlük under Syrian Refugees under the conditions that produce fascism were analyzed by discourse analysis. The study looks for ways to combat casual-ordinary fascism after revealing the ordinaryness of fascism.

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: muhammetoksuz@siirt.edu.tr

^a Siirt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Siirt/Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-2255-3111>

1. Giriş

Nerede bulunuyorsa tanrılar, tüm örtük ve açık formlarıyla şiddetten sorumlu o acınası failleri lanetlesin ve kahretsinler! Irkçılar, kadın düşmanları, eşcinsel düşmanları, trans düşmanları, savaş çığırkanları, ruhlarındaki o tiksindirici kir onları için için yesin! (Hardt ve Negri, 2019: 344).

Dil ve yazı bir temsildir ve bunların vasıtası ile çevreyi ve dünyayı başkalarına anlamlı bir şekilde tasvir etmeyi (Hall, 1997: 15) sağlarlar. Dil düşüncenin kıyafet giymiş halidir ki düşünceler onunla ifade edilir (İnceoğlu ve Çomak, 2016: 23). Bunların görünürlüğü ve duruşundan çok kişiler üzerinde nasıl bir izlenim bıraktığı önemlidir. Burada anlamı oluşturan kişi mesaja yön vererek kendi istediği anlamı temsile yükleyebildiği gibi anlamı dilin içinde ve dil tarafından da şekillendirebilir. Üretilen anlam daha başlangıçta kendini terk eder ve yeni bir anlama kavuşarak yeniden üretilir. Bireylerin gündelik hayat içerisinde meydana gelen durum ve olgulara yönelik tepkileri beslendikleri düşünce dünyaları yazı ve söz ile temsil edilen düşünceler tarafından belirlenir. Bu belirlenim durumu söylem ve yazı ile üretildiği için bu noktada söylemin ve yazının etkisi önemli olmaktadır. Bu önem de söylemin analiz edilmesini gerektirir. Söylemlerin yakından incelenmesi siyasi, kültürel ve ekonomik tüm iktidar biçimlerinin üretilişi ve uygulanışını da ortaya koyar.

Söylemin inşa edildiği mekânın neresi olduğu önemlidir. Çünkü mekâna işaret etmeyen söylem ölümcül boşluktur ve laf kalabalığıdır (Lefebvre, 2014: 153). Araştırmaya konu olan söylemin mekânı siber mekândır ve orada üretilip diğer siber mekânlara şaşırtıcı bir şekilde yayılır. Öyle ki bu siber mekânın göbek bağı somut mekân içerisindeki soyutlamalar oluşturur. Siber mekân hem somut mekânın antisidir hem de kendi kendisinin antisidir. Burada da alter mekâna geçişin ipuçları gizlidir. Yani siber mekânda üretilen faşizme karşılık olarak yine aynı mekânda anti faşizm üretilebilir hatta toplulukları dönüştürme gücü olması bakımından da alterdir. Çünkü mekânda ve yerde deneyimlenen tecrübeler ve bakışlar siber mekâna aktarılarak orada yeniden üretilirler. Sosyal medyanın olay ve olgulara bakış açısı birçok kitlenin bakışını da etkilemektedir. Bu etki kolektif bir kin ve nefretin üretilmesini koşullayacak bir zemin sağlamaktadır. Dışarda gözlemlenen veya şahit olunan bir deneyim bu sosyal medya mekânına aktarılırken bakışın ve yorumlayışın taraflılığı, ideoloji yüklü oluşu, söz konusu gözlemin içeriğine karşı mesafesi ve kini, ayrıca deneyim ve gözlemi aktarmaya değer bulmasının dürtüleri gibi birçok boyut aktarım sürecini etkilemektedir. Çünkü gündelik hayatta birçok şeyi deneyimler ve gözleriz fakat bunların hepsini aktarmaz, anlatmaz, yazıya dökmez ve sosyal medyaya taşımaz. Bu sosyal medyaya taşıma dürtüsü kendi iç dünyamız ile ilgili olduğu gibi dış dünyanın arzusu, şehveti ve söylenen şeyin orada karşılığının olup olmaması ile de ilgilidir. Bu dürtüler ve kışkırtmalar kişileri konuşturur ve yazdırır. Yazı ve konuşma ile ortaya konan söylem değişik boyutlarda temsil biçimleri içerir; süreçler, maddi dünyanın ilişkileri ve yapıları, düşünceleri, duyguları ve inançları barındırır. Söylemin bir sonuç olduğu düşünülürken içinde barındırdığı şeyler aslında söylem üretilirken içine sokuşturulan şeylerin de bir uzantısıdır.

İletişim araçlarındaki hızlı değişim ve gelişim mekânsal ve sosyal süreçleri de değiştirmekte ve başka bir formda yeniden sunmaktadır. Ağlar ve bilgisayarların sunduğu fiziksel alt yapı şehirlerin ve bölgelerin yapısına eklenen bir şey olsa da kabloların ötesine geçen ve yeni oluşturulan mekândır (Batty, 1993: 515). Oluşan bu mekâna da siber mekân denilmiştir (McCaffery ve Gibson, 1988). Bedenikt (1991) bu yeni mekânı paralel evren diyerek uzak bir alana konumlandırırsa da aslında hemen yanı

başımızda ve gündelik hayattan izler taşıyan, sıklıkla içine dalıp battığımız bir mekândır. Siber mekân ile birlikte piyasa ilişkileri, kurum yönetimleri, hatta hukuk anlayışları bile değişmiştir. Bu ilişkisellik göstermektedir ki siber mekân sadece dışarıdan dâhil olanlarla üretim yapmaz aynı zamanda kendi içerisinde de üretimler yaparak dışarıyı değiştirip dönüştürür. Bunu yanında post-truth çağında hakikati yerinden ederek simülark oluşturur (Baudrillard, 2020). Siber mekânla birlikte hem iletişim hem de iletişimin biçimi olarak gelenekselliğin değişimini tetiklemiştir. Siber mekân ayrıca modernizmi bulanıklaştırıp post modern dönemin başlangıcını ortaya koymuştur. Coğrafya açısından en önemlisi ise siber mekân, mekân-zaman ilişkilerini radikal bir şekilde dönüştürmüş ve coğrafi alanın biçimsel niteliklerinden yoksun yeni sosyal alanlar yaratmıştır (Kitchin, 1998: 386). Bu sosyal alanlar da boşluksuz, yersiz sosyal alanlar yaratarak sosyal, kültürel ve ekonomik ortamı dönüştürür. İşte coğrafya da bu yeni sosyal alanın siber coğrafyasını yapmaktadır. Siber mekânla birlikte mekânsal ilişkiler radikal bir şekilde dönüşmüş, coğrafyayı yeniden yapılandırarak mekân zaman sıkışmasını beraberinde getirmiştir. Siber mekân yeni sosyal alanlar sağlayarak insanları buluşturmakta ve keşfedilmeye açık bir alanı önümüze sermektedir. Ekşi Sözlükte mültecilere yönelik ifadeler siber mekânda üretilmiştir. Hiçbir şekilde kolaylıkla bir araya gelemeyecek, birbirini tanımayan insanları bu mekân bir araya getirmiş ve gündelik sıradan faşizmin söylemlerini üretmişlerdir. Ekşi sözlük yazarları bir ölçüde dünyanın mekânsal dinamikleri ile sürekli olarak temas halindedir. Mültecilere yönelik faşizan söylemlerde bulunma amacıyla herhangi bir grubun siber olmayan bir mekânda bir araya gelmesi mümkün olmayabilir. Bu açıdan da sözlük yazarlarının doğrudan kim olduğunun bilinmemesi üzerinden de siber mekânlar bu anlamda konfor sağlamaktadır. Bazı durumlarda da yasaklı bir kimliğin siber mekânda yaşamasına ve ifade bulmasına da neden olabilir. Bu açıdan *tellerdeki dünyayı keşfetme* (Kitchin, 1998: 403), bu dünyanın diyalektiğini çelişkilerle ortaya koymak mümkün olmaktadır.

Giderek küreselleşen ve bunu yaparken de yerelliklerin tepkiler verdiği günümüz dünyasında göçmenler, mülteciler ve onlara yönelik söylemler, giderek ırkçı ve faşizan söylemler üretilmesini beraberinde getirmektedir. Bu söylemler bazen gündelik hayatın kılcallarında saklı bir şekilde ifade edilirken bir taraftan da devletler ve hükümetler düzeyinde otoriter hükümetlerin iş başına gelmesi ile de ifade edilmektedir. Burada hem yapısal bir düzlem hem de gündelik düzlem söz konusudur. Toplumsal ayrımcılığa yönelik gerçekleşen bu söylemler yeni ırkçılık biçimleri gereği çoğu zaman gizli ve sembolik olarak yürütülmektedir. Benzer bir şekilde bu yeni formlar beraberinde yeni kavramları da getirmiştir; sınıf kini, sınıf ırkçılığı, kültürün ırksallaştırılması gibi. Her gün sosyal medyadan gündelik hayata kadar sürekli olarak üretilen bu ifadeler artık giderek *normal* ve *doğal* bir görünüm kazanmaktadır. Doğallaştırma ve normalleştirme süreçleri içerisinde de giderek hümanistim ama, solcuyum ama, ırkçı değilim ama... gibi kendi içinde çelişik ama doğallaştırılmış bir süreci meydana getirmektedir. Kendi ötekisini oluşturan artık kendini de konumlandırabilir. Kendi konumu ötekinin konumuna bağlı kılınmıştır. Korkunç olan kişinin kendi konumunun hâkim, tek ve genelleştirilebilir bir konum olduğunu sanmasıdır. Bu konum ve sınırın dışına çıkan herkes bir anda öteki konuma atılıp yuvarlanacak kişilerdir. İç içe geçmiş duvarlar oluşturur, hâkim unsur kendisi olur, ve ayrımcılık, ırkçılık, önyargı gibi süreçler yeniden konumlanır (Göregenli, 2013). Bu olumsuz yargı ve değerlere kendi gündelik deneyimleri ile ulaşmış değildir kişi ve beslendiği ideoloji ve onun eline tutuşturduğu gözlükle etrafa baktığından benzemeyen her yerde ötekiyi görür. Hele ki hâkim ideoloji söz konusu

toplumda elinde ötekileştirme enstrümanı bulunan bu grup ise o zaman medyadan, filme oradan reklam ve sosyal medya ya kadar hâkim ideoloji söylemini yeniden üretir. Bu baskın ve hâkim ideoloji zaman zaman kültürümüz, ahlakımız, değerlerimiz diyerek topyekûn bir mücadele başlatmak ister, fakat söz konusu olan belli bir sınıfın kültürü, ahlakı ve değeridir. Bu hâkim grup kendi çıkar ve değerlerini sanki tüm toplumun çıkar ve değerleriymiş gibi herkesin savunmasını ister. Bunu yapmak için de elinden geleni yapar. Ötekine nefret duyarak nefret suçu işler. Nefret de diğer duygular gibi doğası gereği toplumsaldır; sadece saldırgan veya mağdurların değil toplumun tümünün yaşama biçimiyle, toplumu oluşturan farklı grupların birlikte yaşamaya ilişkin anlayışları ve bu anlayışın, ideolojinin sonuçlarıyla doğrudan ilişkilidir, dolayısıyla bütünüyle politiktir (Göregenli, 2013: 67-68). Bu politik hal görmezden gelinir ve sağduyuya ilişkin bir değer olarak görülürse Marx'ın dediği yanlış ve sapmış bilinç ile karşı karşıya kalınmış olunur.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle mülteci ve ötekilere yönelik algı, tutum ve davranışların belli mekanizmalarla beslendiği ve buna yönelik söylem üretildiği ortaya çıkmıştır. Fakat bu söylem biçimleri çoğunlukla ön yargı, ırkçılık, ötekileştirme gibi kavramlarla sıklıkla ele alınmıştır. Ekşi Sözlükte yer alan *Suriyeli Mülteciler* başlığı altındaki söylemleri faşizm bağlamında ele alacağım. Bunu yaparken de daha çok gündelik-sıradan faşizme odaklanacağım. Bunun için de genel anlamda faşizmin ne olduğu ve hangi boyutlarda nasıl işlediğine odaklanacağım. Faşizmi besleyen kültürel kodların, devlet, örgütlü ve gündelik faşizm ilişkisinin ne olduğu da ortaya konulacaktır. Çalışmanın asıl odak noktası gündelik-sıradan faşizmdir fakat Ekşi Sözlük üzerinden incelenen söylemin aslında devlet ve örgüt düzeyindeki faşizm ile kültürel kodlarla ne kadar ilişkili olduğu da ortaya konacaktır. Araştırmanın temel sorusu Suriyeli mültecilere yönelik Ekşi Sözlükteki ifadeler gündelik-sıradan faşizmde nereye oturmaktadır? Sözlükte yer alan gündelik-sıradan faşizm, devlet ve örgütlü faşizm ile ne kadar, nasıl ilişkilidir? Faşizmi oluşturan kültürel kodların Ekşi Sözlükteki yansımaları nasıl işlevselleşmektedir? Bunu yaparken de *pis faşistler* söyleminden uzaklaşarak gündelik-sıradan faşizmi aşmanın ve mücadele etmenin yollarını bulmaya çalışacağım. Bu sebeple okuyucu olarak sizlerin de bu yolları mümkün kılan araçlarla bu çalışmaya yaklaşmanız önem taşımaktadır.

Bu çalışma toplamda üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde faşizmin yapısal boyutları ortaya konularak faşizmi üreten kültürel kodlar tanımlanmaktadır. Bu haliyle de gündelik-sıradan faşizme odaklanılmaktadır. İkinci bölümde Ekşi Sözlük yazarlarının Suriyeli mültecilere yönelik ürettikleri gündelik sıradan faşizm bulgularına yer verilmektedir. Bu bölüm daha bütünlüklü ve akıcı olması için iki alt başlıkla yapılandırılmıştır. İlk başlık gündelik sıradan faşizmin sözlük bağlamında politik hallerine yer verirken ikinci başlık aynı bağlamda kültürel hallere yer vermektedir. Son bölümü oluşturan tartışma ve sonuç kısmında ise genel olarak faşizm özelde ise gündelik-sıradan faşizmle mücadele etmenin imkânları bu çalışmanın sonuçları bağlamında değerlendirilmektedir.

2. Yöntem

Araştırmanın yöntemini yorumlayıcı sosyal bilimler içerisinde yaygınlık kazanan söylem analizi oluşturmaktadır. Söylemler bir etkileşim bütünüdür ve her söylem bulunduğu sosyal konuma göre bir içeriğe sahiptir. Söylem gündelik ilişki içerisinde sosyal pratiği yaratan gerçekliktir. Bu sebeple bir metni söylem gibi görüp onu yorumlamak gerekmektedir. Buradaki amaç metnini içinde saklı olan

gerçeği aramaktır (Bal, 2016: 287-289). Söylem ile onu oluşturanlar arasında karşılıklı bir ilişki ağı vardır. Söylem dünya tarafından biçimlendirildiği gibi dünya da söylem tarafından biçimlendirilir. Söylem katılımcıları, katılımcılar söylemi biçimlendirir. Bu sebeple bu analiz diyalektik bir bakışla sistematik ilerlemesi gerekmektedir. Çünkü bu analiz biçimi çok boyutlu, çok fonksiyonlu ve eleştirel bir analizdir. Söylem analizi makro ve mikro yapılar olarak ikiye ayrılır. Makro yapı içerisinde tematik ve şematik çözümlenmeler yer alır. Yani üst ve alt başlıklar belirlenir ve bilgilerin nasıl işlendiğine yönelik şematik bilgiler toplanır. Mikro yapılar içerisinde metnin dil bilgisi ve gramer yapısı, ard arda gelen cümlelerin birbiri ile ilişkisi, cümle yapıları, rakamlar, sayısal veriler ile yazının ideolojisi yer alır. Metin daima fark edilmezdir, anlaşılmazdır, içinin yarılp içindeki anlamların teker teker sıralanması gerekir ki anlaşılabilir kılınabilsin (Rigel, 2016: 94).

Ekşi Sözlük içerisinde yer alan Suriyeli Mülteciler başlığı altında ifade edilen görüşler yukarıdaki anlamda söylem analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz yapılırken de cümle ve anlam yapılarına dikkat edilmiş, metni çevreleyen dış gerçekliğin meydana getirdiği toplumsal-politik-kültürel çerçeve analize tabi tutulmuştur (İnceoğlu ve Çomak, 2016: 19-20). Araştırma verisini oluşturan Suriyeli Mülteciler başlığı altındaki ifadeler 546 sözlük sayfasından oluşmakta ve 2012 yılından 2020 yılına kadar zamansal içerik çeşitliliği barındırmaktadır. Veriler içerisinde elbette ki temel ve evrensel değerler üzerinden bazı içerik paylaşımları vardır fakat bunlar oransal olarak azdır. Tüm sayfalar incelendikten sonra metinsel ifadelerden bazı tercihler yapılmıştır. Buradaki amaç kaç kişinin bir konuda ne söylediği değil kaç çeşit olumsuz ifadelerin burada temsil edildiğidir. Bu olumsuz, ırkçı vb. ifadeler çeşitlilik olarak sözlükten çekilmiş ve faşizm özellikle de gündelik-sıradan faşizm özelliklerini taşıyan ifadeler değerlendirilmiştir. Bazen farklı kullanıcıların farklı örnekler üzerinden benzer olumsuz kullanımı inşa ettiği durumlarda yazarlardan birinin yorumu tercih edilmiştir. Bu bağlamda da toplamda 143 farklı içerik ve yazar analize tabi tutulmuştur.

3. Faşizm Halleri

Hardt ve Negri (2011: 20-21) faşizm konusunda önemli değerlendirmeler ortaya koyar. Faşizmin desteklenmeyen politik rejim ve hareketleri veya eylemleri nitelemek için her yere boca edilmesini eleştirdiği gibi, bir olguya, kişiye veya duruma faşist nitelemesi yapmak aslında doğrudan öyle olsa da olmasa da bir tanımlama içerir. Bir şeye bu şekilde tanım koymak aslında onun altındaki süreçleri, iktidarı gizlediği gibi onunla nasıl mücadele edilmesi gerektiğini de ortadan kaldırır. Onlara göre aslında bütün modern iktidarlar (bireysel, toplumsal, kültürel vb.) egemenlik ya da faşizme kayarlar böylece toplumsal düzenin içinde ve dışında olanları sürekli bir kamp alanına tutarlar. Böyle bir ortamda boca edilen faşizm tanımı toplumsal düzenin dışında ama iktidar egemenliği altında olma haline göndermede bulunur. Bu bocalama hali de egemen faşizm ile politik ilişkinin olamayacağı ve bu iktidarın tek bildiği şeyin vahşet olduğuna inanılır. Bu sebeple de bu çalışmada gündelik-sıradan faşizmleri değerlendirirken *bu faşizmdir* demenin ötesine geçip onun silahını ona karşı kullanarak ve iktidarla da sıkı bir ilişkide bulunularak onunla mücadele etmek istenmektedir. Faşizmi tanımlamak oldukça zordur, bu zorluk faşizm olgusunun dinamik olmasından kaynaklanmaktadır. Her baskıcı rejimi faşist diye tanımlamak faşizmi oteriterliğin bir derecesine indirmek ve küçümsemektir (Bora, 2017: 141). Faşizmin ne olduğunun sınırlarının çizilmesinin zor olması; faşizmi Nazi, İtalya, Avusturya vb. ülkelerin tarihteki uygulamalarından yola çıkılarak tanımlanmasından kaynaklanır. Buradan ortaya

çıkan tanım da faşizmi belli bir mekâna ve zamana hapseder (Thalheimer vd., 1999: 120). Çünkü faşizm, belli bir ilke ve program çerçevesinde inşa edilmiş değildir. Bu sebeple de mevkiler uğruna savaşıyor, oldu bittilerle ilgilenir. Böylece faşizm toplumla sürekli savaş halini ortaya koyar. Faşizm tanımlaması her ne kadar net bir şekilde yapılmasa da belli başlı genelleştirilebilir bazı özellikler ona atfedilebilir.

Faşizm incelemelerinde genel olarak iki düşünce ekolü var. İlki daha idealist milliyetçi ekol, faşistlerin inanç ve öğretilerine odaklanmışken ikincisi daha materyalist sınıf ekolü, faşizmin sınıf temeline ve kapitalizmle olan ilişkisine odaklanmıştır. Faşizmin sınıf kuramcıları açıklamalarında iktisadi ilişkileri öne çıkarmaya eğilimliken milliyetçi kuramcıları ideolojiyi vurgularlar (Mann, 2015: 18). Bu çalışmada ise her iki ekolün ortaya koyduğu özellikler beraber ifade edilecektir. Faşizmde bir lider kültü vardır ve o putlaştırılır, ulus adına şiddet yüceltilir, çeşitliliğe karşı ulusal birlik öncelenir, azınlıklar şeytanlaştırılır, bireysel özgürlükler hak talepli bastırılır, ulusal kurban hissi yaygınlaştırılır, sürekli komplo teorileri üretilir (Ahmed, 2017: 29). Tüm bunları gerçekleştirme adına faşizm dozu kaçmış milliyetçilik perdesi arkasında gizli kalır böylece kolayca göze görünmez gelmeye başlar. Ulusu toplu bir şekilde bu derece bir şiddetle harekete geçirmek için de görev, fedakârlık ve disiplin yüceltilerek ve ferdi *bencillik* aşılanılır. Çünkü onlar için devlet mutlaktır, bu mutlak değer karşısında birey ve gruplar sadece nisbidirler (Thalheimer vd; 1999: 136-137).

Buradan hareketle aslında faşizme belli başlı özellikler ve kodlar atfedilebilir (Şekil 1). Yurtsever'in (2017) faşizmin kültürel kodlarından bahsettiği çalışması oldukça aydınlatıcıdır. Faşizm koşullarında devlet ve iktidar olguları, tüm devletli uygarlığın en yoğunlaşmış, en gelişmiş halini yaşar ve her şey bu iki olgu için vardır. Ulus devlet şahsında kendini dışa vurma adına diğer kurumlar ve kazanımlar yok edilir. Tüm ideolojik varyantlar (milliyetçilik, dincilik, cinsiyetçilik, pozitivist bilimcilik) devlet ve iktidarı yüceltmek amacıyla işlev görür. Böylece devlet babalaşır (tanrı), toplum ve birey hiçleştirilir. Öte yandan ötekinin davranışını ırkların belirlendiğini ifade ederken kendilerinin birey olduklarından böyle davrandığını salık verir (Passmore, 2014: 24). Bu özellikler faşizmin *devletçi-iktidarıcı kültürel kodunu* ortaya koyar (2017: 56). *Devletçi ve iktidarıcı kodu* meşrulaştırma adına birçok şey tekleştirilmeye çalışılır. Yani kurum ve kuram anlamında geliştirdiği tüm maddi ve zihinsel oluşumların hepsini tekleştirmeye çalışır. Bunu yapma adına da maddi üretim araçlarına el koymaya çalışır. *Monist kültürel kod* olarak adlandırılan bu tekleştirme hali söylem ve uygulamanın birleştirilmesini de ortaya çıkarır. Nitekim bu kültürel kodun en önemli söylem ve pratiği şoven milliyetçiliğe dayanarak tek dil, tek din, tek bayrak, tek millet, tek tarih, tek tip parti, tek tip ideoloji vb. ile toplumsal doğa tekleştirilmeye çalışılır (Bora, 2017: 57). Kuvvetli adamlara hayranlık vardır, bu faşizmin üretimi değildir zaten var olan bir şeydir fakat demagoglar bunu sıklıkla kullanır (Bora, 2017: 166-167). Olumsuz durumlardaki birlik çağrısı bile tekleştirme adına araçsallaştırılır. Faşizmin diğer önemli kültürel kodu kâr ve gücün tek bir merkezde tekelleşmesinden kaynaklanan *dikey ve homojenleştirici kültürel koddur*. Toplumu devletleştirme adına bürokrasi, disiplin, hiyerarşi güçlü kılınır ve iktidar üste birikir, artı değer ve sermayenin belli bir grubun elinde toplanması için dikey ve homojenleştirici bir kültür dayatır. Farklılık, gelişim ve özgürlük gibi diyalektik kültürün sonucu olan değerlere rağmen aynılığa, tekrarlama ve hiçleştirme işlevi yaratılır (Bora, 2017: 57). Yukarıdaki kültürel kodlar bir inşa aracı olarak işlev görüyor fakat toplumu *asimile etme ve nihayetinde soykırıma ulaştırıcı kültürel kodları* oldukça tehlikelidir. Yukarıdaki kültürel kodların da yardımıyla toplumdaki

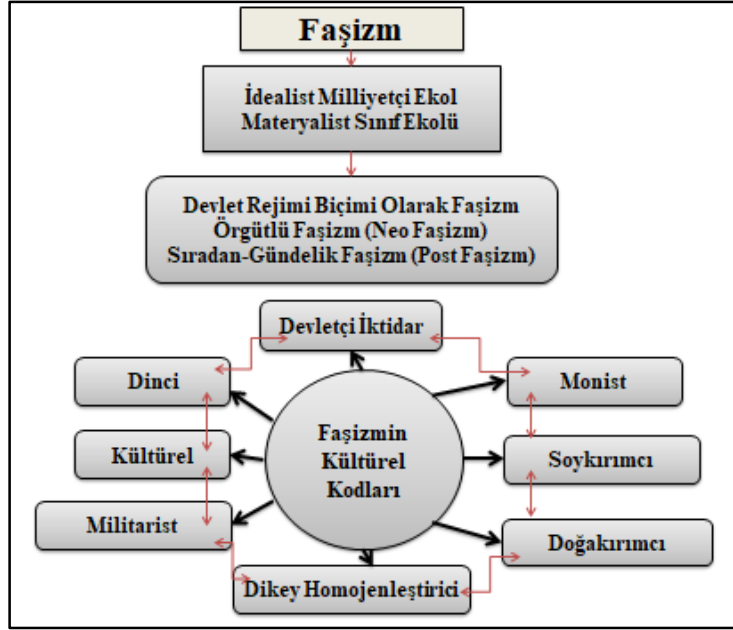
sınıfsal ayrışmanın üstünde bir takım mitsel soy, kutsal vatan ve ırk, şanlı tarih gibi değerlerle toplumu devletle buluşturur. Bunu yaparken de toplumun tüm eşitsiz tabakalarını ve sınıf mücadelesini sindirme adına yapar. Bunun için de bilim ideolojikleşir ve devlet toplumla savaşmaya başlar. Milliyetçilikle teslim alınan zihinlerin toplamı ile birlikte tüm toplum mankurtlaşır. Mankurtlaşan devlet ve toplumun da yapamayacağı asimilasyon ve soykırım yoktur. Sağcı popülizm milliyetçidir ve görece mutedil, kurallı ve gönüllü ya da zorunlu tehcir biçiminde etnik temizliğe destek verirler (Mann, 2015: 510). Aşırı milliyetçilik faşist ideolojinin özü olarak görülür (Passmore, 2014: 33).

Faşizm üstten ve aşağıdan toptan bir örgütlenme modeli olduğu için kendini sözde bilimsel temele oturtma adına *pozitivist bilimci kültürel kod* üretir. Toplumsal gerçeklikleri fiziksel gerçeklikler gibi ele alıp olgu temelinde inceler bunu yaparken de söz konusu olgulara evrensel-nesnel bilimsel payeler biçerek bu sahte bilgiyi meşru kılar. Toplumsal ve sosyal gerçekliğe faşizm gözlüğü ile bakıldığında da milliyetçilik, ulus-devlet, ırk sınıflandırılması ve sosyal Darwinizm hemen yardıma koşar. Zaten sosyal Darwinizm gibi görüşler ön-faşistler olarak kavramsallaştırılır (Passmore, 2014: 53). Bunların kombinasyonu ile üretilip ortaya konulan nesnel gerçeklik saptırmasına hem sağ hem de sol ideolojiler sarılır (Bora, 2017: 58). Faşizmin yerleşikleşmesi adına önemli bir ideolojik aygıt olan *dinci kültürel kod* ile birlikte din aşırı siyasallaşır. Din milliyetçilik ve iktidar ideolojisi ile yoğrularak fanatizme yol açar. Biçimde savunulananın din olduğu sanılır fakat özde ulus-devlet ve iktidar kutsanır. Din araçsaldır ve organik ulus devleti güçlendirir (Mann, 2015: 49). *Faşizmin soykırımcı kültürel kodu* yanında *doğa kırımcı kültürel kodu* da bulunur. Yoğunlaştırılmış tahakküm ve iktidar kültürü dayatmasından ötürür insanı insana, insanı topluma yabancılaştırır. Bu yabancılaşma hali doğa ile yabancılaşmayı da beraberinde getirir. Vatan *kutsal* olmasına rağmen vatan pratikte kutsallığından soyutlanır, canına okunur, yakılıp-yıkılır, üzerinde-içinde her türlü nükleer, biyolojik kimyasal yıkıma maruz bırakılır (Bora, 2017: 58-59). İnsan ve toplum adeta güce tapar hale getirilen toplumda *militarist kültürel kod* üretimi de rahatlıkla yapılabilir. Millet askerileştirilir, ordulaştırılır ve toplum savaşçı ilan edilir. Bu açıdan faşizm, insanları öz güçten yoksun kılıp militarist güç virüsü ile zehirleyip onun bir dışlisi haline getiren rejimdir (Bora, 2017: 58-59). Faşizmin ürettiği son kod *ırkçı kültürel koddur*. Bu kod da diğer kodlarla ilişkili olarak kendi ırkının üstünlüğünü ve arî olduğunu iddia eder. Belli grup ve toplulukları, kültürsüz, gelişmemiş, ilkel, barbar gibi sıfatlarla konumlandırır. Bunu yaparken de onları sömürgeleştirmenin haklı gerekçesini üretmiş olur (2017: 59). Bunun için gerçekten de söz konusu topluluğun belli *olumsuz* özelliklere sahip olmasına gerek yoktur yeter ki faşist ondan nefret etmek istesin.

Yukarıdaki faşizme atfedilen kültürel kodlar oldukça işlevseldir ve faşizmin ölmediğini ve her an farklı araç ve kanallarla gündelik hayatımıza nüfuz ettiğini göstermektedir. Avrupa ölçeğinde önemli faşist hareketleri inceleyen Mann da (2015) faşizmi net bir şekilde tanımlamak istemez fakat ona belli özellikler atfeder. Bu özellikleri de incelediği faşist hareketlerin özelliklerinden çekip alır. Faşistler ulus devlete tüm ideoloji ve patolojileri ile herkesten çok daha iştahla sarılırlar (Mann, 2015: 14). Bu ve diğer özellikleri de göz önünde bulundurulursa faşizm modernitenin çağırıldığı bir ruhtur. Bu ruhu besleme adına özellikle genç kuşakları daha uyumlu bir toplumsal düzen kurulabileceği konusunda ikna eder. Bu genç kuşakları ulus adına kutsal ve geri dönülemez kendi haçlı seferlerinde kullanır. Ürettiği kötülüğü görmediği gibi kendini iyi tarafta konumlandığı için kendi iyiliği için ötekileştirdiği kötüye her şeyi

yapmak ahlaken meşru kılar. Faşizm Nazilerde olduğu gibi milliyetçi, İtalya’da olduğu gibi devletçi bir siyasi dindir (Mann, 2015: 25-28). Faşizm bu sebeple milliyetçilik, devletçilik, daha iyi bir dünya için aşkın tasavvurlar içerir. Bu aşkınlık adına da sağ yerine sol sınıf mücadelesi ile çekişir. Çünkü ulusu sınıftan daha kuvvetli bir siyasi güç olarak görmektedir (Passmore, 2014: 71). Faşizm; muhaliflerini ortadan kaldırılması gerektiğini düşünerek onları düşmanlaştıran bir söylem üretir. Faşizm uygulamalarını destekleme adına tabandan doğan milis güçleri, şiddetten daha fazlasını içeren ve resmi olmayan silahlı maşalar olarak paramilitarizm üretir. Faşist hareket ve siyasette az çok kadın bulunsa da temelde erkek hareketidir. Nitekim paramilitarleri genç, maço, kabadayı erkekler oluşturur. Ayrıca faşistler sermaye ve emek arasında örgütlü mücadelenin ön saflarında bulunmayan iş kollarından gelmektedir. Bu gruplar yeni gelenlerle (göçmen vb.) konumlarını kaybettiklerinden sınıf mücadelesinden daha aşkın olarak faşizmi görürler (Mann, 2015: 29-48). Burada anlatılan elbette ki faşizmin gökten zembille inmesi ve sona ermesi değildir. Onu oluşturan tarihsel koşullar vardır ve günümüzde de benzer şekilde yeniden üretilmektedir. Ki günümüzde sağcı ve milliyetçi olan çevreler sonradan faşizmin ana taşıyıcısı olarak özellikle; savaştan yeni çıkan gruplar ya da eski topraklarını kaybedenler kendilerine ve çevrelerine karşı hınç ile doldular. Bu hınç kültürel kodlar ile Avrupa faşizminin özellikleri göz önünde bulundurulursa faşizm yüklü toplulukların herhangi bir şeye yükledikleri anlama ve tepkiye bakılarak bazı çıkarımlarda bulunulabilir. Nitekim sağcı popülist partiler-kişiler göçmenlerle birlikte yurttaş olarak ihanete uğramış, kendi devletlerinde tüm haklara sahip oldukları halde sermaye, seçkin ve göçmenler tarafından bastırıldıklarını (Mann, 2015: 508) hissediyorlar.

Bu iki farklı faşizm kategorileştirmesinden farklı olarak Bora (2017) farklı bir bakışla faşizmi inceler. Ona göre faşizmin devlet rejim biçimi, örgütlü faşist hareketler ve sıradan gündelik (kök) faşizm olmak üzere üç düzlemi vardır (Bora, 2017: 135). Devlet düzlemi Mann ve Yurtsever’in ifade ettiği faşizme denk düşer. Örgütlü düzlem parti veya diğer kurumsal ölçekte işlev gören ve belli kültürel kodları taşıyan faşizmlerdir. Fakat burada konumuz bağlamında önemli olan sıradan-gündelik (kök) faşizm düzlemidir. Gündelik faşizm gündelik hayatın kılcallarında kendini saklamış çoğu kez görünmeyen fakat sürekli gözetleyen bir panoptikon gibi davranır. Bu sebeple devlet ve örgütlü faşizm doktrinleri çerçevesine oturmaz gündelik hayat içerisinde sürekli tezahür eder. Politik bir hedefi çoğu zaman yoktur, örgütsel bir yönlendirmeye tabi tutulmaz, kendiliğinden eylemlerle kendini dışa vurur (2017: 146-147). Bu sebeple okulda, evde, balkonda, stadyumda, düğünde, iş yerinde, yatak odasında, otogarda etkisi yüksek her yerde konumlanabilme özelliği vardır. Sıradan-gündelik faşizmin kaynağı her şey olabilir; haz potansiyelini baskılayan ve benliğin sınırlarının çizmesini önleyen pişisik süreçlere, otoriter terbiye ve eğitim yapılarına, sınıfsal ve toplumsal ayrışma mekanizmalarının yeniden ürettiği değersizleştirme ve dışlama mantığına, metalaşma/yabancılaşmanın bireyleri atomize eden tutumsuzlaştıran, kaygıyı kronikleştiren etkilerine gibi (Bora, 2017: 148). Bu sebepler göz önünde bulundurulursa etki alanı oldukça geniş olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu genişlik ve görünmezlik pelerini ile onunla baş edebilmek için salt antifaşist olmanın yeterli olmayacağı ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple çok boyutlu ve uzun vadeli bir mücadele gereklidir. Gündelik-sıradan faşizm bazen neo faşist hareketlerden beslenebilir. Buradan çıkan başka bir sonuç ise devlet ve örgütlü faşizm üretimlerinin aslında gündelik-sıradan faşizmle ne kadar iç içe geçtiğidir.

Şekil 1: Faşizmin bileşenleri ve kodları

4. Ekşi Bir Sözlük: Suriyeli MültecilereYönelik Gündelik-Sıradan Faşizan Söylemler

Ekşi Sözlükte her bir başlığın altında girilen yorumlara *entry* denilmektedir. 2010 yılında yayınlanan sözlük verilerine göre 208.286 kayıtlı kullanıcısı varken 27.262 kayıtlı yazarı bulunmaktadır. 2016 verilerine göre de toplamda 192 milyon farklı kişi sayfaya giriş yapmış ve bir günde en fazla ziyaretçinin olduğu kişi sayısı 5,5 milyondur. Bunun yanında sözlüğe en fazla erişimin olduğu ülke % 92 ile Türkiye olmakla birlikte sırasıyla ABD, Almanya, Hindistan, İngiltere ve Hollanda gibi ülkelerden de ziyaretçileri bulunmaktadır. Türkiye içerisinde en fazla etkileşimin sağlandığı illerde % 39 ile İstanbul ilk sırada yer alırken sırasıyla Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Antalya, Kocaeli, Diyarbakır gibi iller ilk sıralarda yer almaktadır. Bu haliyle oldukça kalabalık bir kullanıcı ve ziyaretçi sayısı olmakla birlikte kullanıcı sayısının oransal olarak Türkiye şehirlerine dağılım oranları toplam nüfusa paralel seyretmektedir. Sözlüğe ilişkin yazar profiline dair herhangi bir bilgi yer almamakla birlikte yazar tarafından oluşturulan içeriklerden anlaşılacağı üzere ortalamanın üzerinde Türkiye ve Dünya gündemi ile ilgilenen, belli ölçüde özgürlükten ve özgür düşünceden yana, eğitilmiş, orta sınıf, bir kısmı yabancı bir dil bilen kişilerden oluşmaktadır. Yazar *nick*lerine bakıldığında bu kişilerin çoğunluğunun erkek olduğu anlaşılmaktadır. Sözlüğün yayınladığı istatistiğe göre de yazarların yaşlarının yoğunluğa ulaştığı yaş grubunu 25-35 yaş aralığı oluşturmaktadır. Bu tanıtıcı bilgilerle birlikte hangi politik görüş ve kimliklerin hakim olduğu konumuz açısından anlam kazanmaktadır. Yukarıdaki demografik bilgilere bakıldığında eleştirel bir görüşün hâkim olduğu kabaca ifade edilebilir. Suriyeli Mülteciler başlığı altına girilen entrylere bakıldığında her görüşten yazarların bu konuda fikir ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu noktadan sonra Ekşi Sözlük yazarlarının Suriyeli Mülteciler başlığı altında girdikleri entrylere odaklanacağım. Bu yapılırken de seçilen 143 yorum dikkate alınmıştır. Bu yorumlarda yukarıda ifade edilen faşizmin gündelik-sıradan haline odaklanarak faşizmin özelliklerine ne kadar uyup uymadığı tespit edilmiştir. Bu amaçla yazarların yorumları dikkate alındığında bazı kategoriler kaşımıza

çıkılmaktadır. Bu kategorilere Suriyeli mülteciler hakkında yazarların siyasi görüşlerinin çok çeşitli olduğu, olguya komplo teorileri ile yaklaştıkları, söz konusu grubu kültürel ve bilişsel olarak aşağıladıkları, iktidara karşı nefretinin bir yansıması olarak mültecileri hedef gösterdikleri, sıradan ve olağan bir şeyi abartılı bir şey olarak anlattıkları, anlatıma ideoloji yükledikleri, bilgiyi araçsallaştırarak çarpıttıkları, kuru bir nefret ve ırkçılıkla hareket ettikleri, Suriyelileri suçlu göstererek olguyu güvenleştirdikleri, iç politikadaki gelişmeleri dış politika ile ilişkilendirdikleri, mültecileri tıbbileştirerek biyolojikleştirdikleri, onlar için negatif sınıf temelli yaklaşım ürettikleri, tüm bunları yaparken de ırkçı değilim ama veya hümanistim ama gibi ifadeleri kullanmaktan da sakınmadıkları ortaya çıkmıştır (Şekil 2). Şimdi bu kategorileri bütünlük olarak ele alarak genel olarak faşizm özelde ise gündelik sıradan faşizmin özelliklerini satır aralarında aramaya çalışacağım.

Sözlük yazarlarının mültecilere yönelik entrylerinde Atatürk'ün kurduğu sistem ve laikliğin öneminden bahsetmeleri, ümmet bilinci ile Suriyelilerin misafir olduğu, bunların haklarından ancak ülkücülerin gelebileceği, ekonomik kalkınmada mültecilerin araç olarak kullanılabileceği, bunların gönderilmesinde en koyu Atatürkçüsünden en sağlam *Reis*çicine kadar herkesin hem fikir olduğu ve bunlarla baş edebilmenin yolunun yeni bir Hitlerin ortaya çıkmasına bağlı olduğu, bunları göndereceğim diyen yeni partinin en az % 10 oy alacağı gibi ifadeler ortaya koymaktadır ki sözlük yazarlarının mülteciler hakkındaki bu olumsuz fikirleri farklı politik görüş ve ideolojilerden beslenmektedir. Bu görüş savunucularının ifadelerinden anlaşılacağı üzere seküler, muhafazakâr, milliyetçi, ateist, liberal, sosyalist arka planları vardır. Burada farklı görüşlere sahip kişilerin belli konu etrafında benzer nefreti ortaya koymaları gündelik-sıradan faşizmin özelliği ile uyusmaktadır. Çünkü faşizm beslendiği arka plan ve oradaki süreçlerin inşa edilme biçimi sebebiyle nefret konusunda farklı görüşleri birleştirme özelliğine sahiptir.

4.1. Ekşi Sözlükte Üretilen Gündelik-Sıradan Faşizmin Politik Halleri

Mültecilere yönelik yazarların ifadeleri temelde faşizmin özelliklerini taşıyan komplo teorileri oldukça çeşitli analizlere imkân tanımaktadır. Yazarlara göre Suriyelilerin Türkiye'de bulunması *Türkiye'nin etnik yapısını değiştirmek için bir proje* (Zerkay98) olduğu, *ülkenin etnik ve kültürel dengesinin bozulmasına yol açacak temel değerleri etkileyeceği* (sekomen), *bir emperyalist proje ve Türkiye'nin işgalini kolaylaştırmak için ülkeye sokulmuş Truva atları olduğu* (kuant123), *Anadolu kültürü gibi bir kültürün kalmayacağı, Suriyelilerin ülkeye adapte olmayacağı ülkenin onlara adapte olacağı* ifade edilmektedir. Bu ifadeler faşizmin kodlarından olan monist ve kültürel koda işaret etmektedir. Çeşitliğe karşı ulusal birlik göndermesinde bulunduğu gibi ulusun kurban olduğu hissi oluşturularak topyekûn mücadeleye göndermede bulunmaktadır. İfadelerin arka planında yatan tek tipleştirme ile Türkiye tek bir etnik yapı ve kültürden oluşuyormuş gibi bunun bozulmasından kaygı duyulmaktadır. Aslında bu söylemi üreten salt yazarlar değildir sistemsel bir üretimdir. Ayrıca burada Türkiye'nin etnik yapısının bozulacağına ilişkin söyleme karşılık olarak hatırlatılmalıdır ki Osmanlı güçlü olduğu dönemlerde etnik ve dinsel farklılıkları yönetebilmek için bir arada tutmuştur. Fakat zayıf olduğu dönemlerde etnik ve dinsel farklılıkları yönetebilmek için bölerek dağıtmıştır. Bu bölerek dağıttığı grupları Suriye'ye de göndermesi bugünkü sosyolojiyi inşa etmiştir. Bugün mülteciler üzerinden karşı karşıya olduğumuz şeye yönelik söylemler üretirken arkasında Osmanlı'nın politikalarının olduğunu unutmamak gerekir.

Gündelik faşizmi söylemsel olarak yeniden üretme ve birbirinden bağımsız ayrıca ilişkisi olmayan kitleleri birleştirme adına *Suriyelilerin Kilis'te bağımsızlık ilan edecekleri, Gaziantep'in Arap Cumhuriyeti ile birleşeceği, böcek gibi üredikleri böyle giderse beş yıl sonra Türklerin azınlığa düşeceği, bin yıllık Anadolu Türklerinin sonunu getirecekleri kaygıları üretilmektedir. Suriyelilerin Türkiye'de kalmasının açık bir Sevr Antlaşması olduğu, Suriye'de Kürt devleti kurulacağı, Türkiye'nin Afganistan olacağı* korkusu inşa edilmektedir. Bu korku faşizmin gündelik söylemini yaratan en belirleyici dinamiktir. Tarihsel olarak farklı arka planları olan ve farklı coğrafyalarda farklı sebeplerle ortaya çıkmış olaylar Suriyeliler ile birleştirilerek olgu çarpıtılmaktadır. Burada tarihsel bir olayın ruhu günümüze çağrılarak üretilen argümanların tarihsel zemini oluşturulmaya çalışılmaktadır. Çünkü Sevr antlaşması ile nasıl mücadele edilmiş ve Lozan ortaya çıkmışsa, Afganistan'ı Rusya ve Amerika işgal etmiş ve hala iç çatışmalar sürüyorsa bu iki olay hakkındaki tarihsel gerçeklik ve işgale karşı verilen milli mücadelelerin her türlü ordusu Suriyelilere karşı çağrılmaktadır. Bir başka komplo teorisi diğer teorileri de özetler niteliktedir. Bu teoriye göre *melez bir toplum yaratılmak istenmekle birlikte Türk milletinin azınlığa düşürülmesi planlanmaktadır*. Azınlık olgusunu güçlendirmek adına *Türkiye'de Kürtlerin de fazla üredigine* işaret ederek iç ve dış düşman tek bir amaçla birleştirilmektedir. Böylece *Türk'ün çalışıp başkalarının yüceldiği* sonucunu ortaya atmaktadır. Tüm bu teorinin üreteceği sonuç ise *Türk kültürü ve özgüveni yok olmuş olacak ve bu millet bir daha ayağa kalkamayacaktır* (mada). Yine bu teori de diğerleri gibi melez bir toplum diyerek Türkiye'nin homojen olduğunu var saymakla birlikte aslında homojen olmadığını konuyu Kürtlerin hane nüfusunun kalabalık olduğunu ifade ederken açığa vurmaktadır. Buradaki azınlık vurgusu önemlidir; tarihsel olarak Türkiye azınlıklarına yapılan muamelelin tarihsel hafızasını geri çağırılmaktadır, bu haliyle de aslında bir itiraftır.

Türkiye'nin içine yönelik yukarıda üretilen komploların yanında uluslararası ilişkiler bağlamında daha küresel komplolar da yer almaktadır. Bu komplolara göre Suriyeli Mülteci sorununu Avrupa'nın demografik yapısını değiştirmek için *Amerika tarafından planlandığını* fakat mültecilerin *10 milyonunu Türkiye'nin alacağını Amerika hesaba katamamıştır* (dai). Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere yazarın Avrupa ile Amerika arasındaki ekonomik ve politik çekişmeden haberi vardır. Fakat buradaki Amerika'nın Avrupa için tasarladığını iddia ettiği planın içine Türkiye'nin düştüğünü arka planda ima etmektedir. Bir diğer uluslararası güç odaklarını içeren teoriye göre Suriyelilerin Türkiye'de bulunma amacının *Suriye'nin Müslümanlardan temizlenmesi ve böylece İsrail halkına yeni yaşam alanları sunmaktır* (phrasal verbs). Bu teori aslında Suriye'de kalanların Müslüman olmadığını ima ettiği gibi Esat rejimini de Müslümanlığın dışına itmektir. Böylece Müslüman olmamak bir mezheple ilişkilendirilerek antisemitizm ile birleştirilmektedir. Bir komplo teorisi diğerlerinden farklı bağlamlarda üretilmiştir. Buna göre Türkiye Mülteci politikaları ile Suriyelilere Türkçe öğretmesi durumunda *Suriye'nin Türk ili olacağı, Suriyelilerin zaman zaman Avrupalıların üzerine salınarak mültecilerden nakit kazanılabilecek ve Avrupa haraca bağlanabilecektir* (kaidesini bozan istisna). Diğer teorilerden farklı olsa da aslında teorilerin kendi içerisinde zıtlığını da ortaya koymaktadır. Çünkü Suriyelilerin Türkçe öğrenmesi ile Avrupa'nın haraca bağlanması ve Suriye'nin Türk ili olması ile Suriyelilerin Türkiye'yi Araplaştırması, Arap Cumhuriyetinin kurulması ve Suriyelilerin *beslenmesi* korkusu ile bütünleşiktir. Çünkü teorilerin ürettiği korku ve endişeleri bir başka bağlam ve zeminde kendi çıkarı için başkaları adına üretmekten çekinmemektedir. Türkiye'nin Araplaşmasına ne kadar

çekince gösteriliyorsa Suriye'nin Türkleştirilmesine de benzer çekince gösterilmelidir. Bu bağlamda *Türkiye'nin Suriye'ye müdahalesini meşrulaştırmak için Suriyelilerin ülkeye kabul edildiğini* söyleyenler de vardır. Burada gözden kaçan nokta Rusya, Çin, Amerika vb. ülkelerde önemli kalabalıklar oluşturabilecek Suriyeli nüfusu olmamasına rağmen Suriye'ye müdahalelerini nasıl meşrulaştırdıklarıdır. Üretilen faşizan göndermelerin birçok noktayı kendi çıkarı için araçsallaştırdığını söylemek mümkün ve bunu yaparken de ürettiği çelişkiyi görmek istemez. Bir sözlük yazarının farklı tarihsel olayları Suriyeli mülteciler üzerinden birleştirmesi oldukça ilginçtir. Yazar Myanmar'dan başlayarak oradaki Müslümanlara seçim zamanlarında oy kullanma hakkı verildiği, 1990'lı yıllarda Turgut Özal'ın Bulgaristan'dan gelen seçmenlere oy hakkı tanıdığı bilgilerini verdikten sonra *Suriyelilerin İzmir'de olduğu ve onlara oy hakkı verileceği böylece İzmir'in CHP'ye kaybettirileceğini* (cahil prof) iddia etmektedir. Bu teori ile birlikte ulusalcı ve CHP tabanını mülteciler üzerinden endişe ve kaygıya çağırarak birlikte tespitini çarpık bir tarihsel bilgi ile temellendirmektedir.

Mültecilere yönelik üretilen faşizan söylemler bazı durumlarda iktidara karşı olma dürtüsüyle ortaya çıkabilmektedir. Nasıl ki iktidar nefreti üzerinden her başörtülünün iktidarı destekliyor olduğu sanılarak onlara karşı nefret üretiliyorsa iktidarın Suriye politikası sebebiyle duyulan nefret mültecilere yansıtılmaktadır. Bu sebeple de mülteci politikaları yapısal olarak bir politika çerçevesinde değerlendirilmek yerine iktidar *Arap kültürünü ve siyasal İslam'ı ülkeye hâkim kılmak için imam hatipleri yaygınlaştırarak başarıya ulaşamayınca çareyi Arap kültürünü ve İslamcı anlayışı ithal etmekte bulmuştur* (degiren berber). Fakat aynı yazara göre bu politika ters tepmiştir çünkü *insanlar hiç olmadığı kadar Türkleşmiş hatta Türk ile Kürt birbirine bağlanmıştır. Bu bağlamda da AKP'lisi, MHP'lisi ve İYİ'lisi mülteciler konusunda birleşmiştir. Buradan hükümet anlamalıdır ki insanımız kokuşmuş Arap kültürünü reddetmekte ve öfkesi de giderek büyümektedir.* Burada ortaya çıkan gündelik-sıradan faşist söylemlerin iktidar nefreti ile üretilebileceği gibi farklı ideolojilerin faşizm konusunda birleşebileceğidir. Zaten faşizm devletçi ve milliyetçi görüşten sıklıkla insan devşirdiği tarihte olmuş olan faşist iktidar ve hareketlerden bilinen bir tecrübedir. *Suriyelilerin Cumhuriyet tarihi boyunca ülkenin başına gelen en kötü şey olduğunu* (manastiri) ifade edenlerin yanında *Suriyelilerin ithal çomar* (tegmen ed j exley) olduğu da sıklıkla vurgulanmaktadır. *Cumhuriyet tarihi içerisinde en kötü şeyin AKP iktidarı zamanında geldiği* açık edildiği gibi genelde iktidar partisi seçmenlerine koyun olma haline göndermede bulunarak söylenen çomar ifadesi de iktidar nefretinin dışı vurumudur. Bu haliyle de *Cumhuriyetin başına gelen en kötü şeyin Suriyeliler olduğunu* ifade ederek daha önce yaşanan siyasal kırılmaların birçoğunu manipüle edecek ve önemsizleştirecek bir bakış ortaya konmuş olunur.

Faşizmin hem devlet, hem örgütlü olma hem de sıradan-gündelik ölçeğinde yeniden üretilmesi için tarihsel bağlamdan ve önceki tecrübelerden beslenmesi gerekir. Nasıl ki Balkanları Osmanlı'nın kaybetmesi ile birlikte Türkiye'nin kendi içindeki azınlıklara davranışında belirleyici olduysa ya da Türkiye'deki iskân politikaları ve zorla yerinden edilme pratikleri ülkeyi homojenleştirmeyi ürettiyse aynı şekilde buralardan edinilen deneyimlerin Suriyelilere yansıtılmasını da kolaylaştırmaktadır. Bu açıdan mülteciler üzerinden ortaya çıkan faşizan söylemlerin arka planında ülkenin kendi içindeki ötekilere olan bakışı da yatmaktadır. Suriyelilerin varlığı bu açıdan tarihi kesintiye de uğratmaktadır. Buradan hareketle mültecilere yönelik söylemlerde Osmanlı bağlamında Araplara ve Cumhuriyet bağlamında da Kürtlere ve Alevilere yönelik söylemlere de bakmak gerekmektedir. Bir yazar

Suriyelilerin *Antakya'da Alevi doktor istemediklerini, onları öldüreceklerinin ve Alevilere tahammülleri olmadığını* (workingdays) aktarmaktadır. Buradan ülkede var olan ve genelde Alevi sorunu olarak adlandırılan aslında ülke içindeki etnik ve dini gerilimler dışarıdan gelen öteki söz konusu olduğunda, içerden inşa edilen ötekiler için lehte ve aleyhte motivasyon kaynağı olarak kullanılabilir. Böylece Suriye'den gelen toplulukların mezhepsel olarak Sünni geleneğe sahip olmalarının Türkiye'deki Aleviler için risk taşıdığını açığa vurmaktadır. Bu söylemi bir başka yazar (hibernating black bear) da farklı bağlamda üretmektedir; ona göre *Suriyeli Sünni mülteciler AKP tarafından sınırdaki kamplara yerleştirilirken* (yazar bunun iyi bir şey olduğunu var sayıyor) *saldırıdan kaçan Alevi Türkmenlerin İstanbul'daki parklarda kaldığına* işaret ediyor. Bu haliyle yazar yazısının devamında Alevi Türkmen mültecilere yaklaşım tarzı ile Sünni mültecilere yaklaşım tarzını farklılaştırır. Bu durum salt basit şekilde kendi etnik/mezhepsel durumuna yakın hissetme bağlamı ile açıklanamaz. Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde Balkan ve Kafkaslardan gelen etnik soydaşların mülteci olarak kabul edilmesi ve iskân edilerek vatandaşlığa geçirilmesi ile de açıklanmalıdır.

Suriyeli mültecilerin sorunsallaştırıldığı başka bir bağlam ise Kürtler üzerindedir. Bu bağlam 1980'lerin sonunda Irak'tan kaçan peşmergelerin Türkiye'ye sığınması ile birleştirilir. Bu dönemde Irak'tan gelen Kürtlerin baskı ve zulümden kaçtığı haberlerde sıklıkla yer almaktaydı, bugün ise Suriyeliler üzerinden medyada benzer haberlerin yer alması da 1980'lerdeki tehlikenin yeni habercisi olarak (paganini) görülmektedir. Bu örnek 1990'lı yıllara getirilerek yeniden üretilir. Bu yıllarda Kürtler Türkiye'den terör bahanesiyle kaçıp Avrupa'ya sığınmışlardır. Şimdi ise Kürtler Avrupa'nın başına bela (businessclass) olmuştur. Başka bir yazar (komiser coskun) bu bağlamdan çıkarak Kürtleri başka bağlama taşır. Mültecilere verilen hakların yıllardır birlikte yaşadıkları Kürtlere verilmediğini, bu kadar masrafın gariban Kürt çocuklarına yapılmadığı, Kürtçe tabelalara izin verilmezken Arapça tabelaların olduğu (kirlimayk) tespitlerini yapmaktadır. Ayrıca bu hakların Kürtlere verilmesi durumunda terörün biteceğini vurgulamaktadır. Bu yorum göstermektedir ki gündelik-sıradan faşizan görüşler aslında Kürtlere bakışın da görüşünü yansıtabilmektedir. Mültecilere yapılan yardımlar, onlara harcanan paralar ve anadil eğitimi taleplerinin ortaya çıkması, bu talebin kısmi olarak karşılanması, ayrıca iş yeri açarak Arapça tabela asmaları Kürtlerle ilişkili olarak şu bağlamları üretmektedir: Cumhuriyet ile birlikte anadil hakları, ekonomik geri kalmışlıkları, tabelalardan Kürtçenin indirilmesi ile elde edilen deneyimler Suriyeliler üzerinden uygulanmaktadır. Ya da Suriyelilere verilebilecek herhangi bir hak Kürtlerin bu hakları daha fazla talep etmesine sebep olacağından mültecilere olabildiğince katı davranılmaktadır. Bu yorumları destekleyecek şekilde aynı yazar (kirlimayk) Suriyelilerin kendi dillerinde eğitim isteyecekleri, resmi dili Arapça olan bölgeler kurmak isteyecekleri ve elde edemedikleri ölçüde de teröre başvuracakları endişesi taşımaktadır. Bunun kurumsal olarak karşılığının da Arap İşçi Partisi (varolan) olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan da örgütlü söylenebilecek faşizan söylem de bu konunun imdadına yetişir. Bir yazar (komiser coskun) Mültecileri savunulması aslında Ümit Özdağ'ın tezinin doğru olduğuna işaret ettiğini ifade ediyor. Ümit Özdağ ise mültecilerin Türkiye'de olmasını demografik bir proje olduğunu, Suriye'nin Arapsızlaştırılarak Kürtleştirmeye çalışıldığını böylece de orada Kürt devleti kurulmak istendiğini savunmaktadır. Bu tezin doğru olduğuna inanan bazı yazarlar da mültecileri savunulara kendine Müslüman diyen kitapsız ve imansız (old but hot) demektedir. Türkiyelilerin mültecilere bakışlarının Kürtlere bakışı ile bütünleşik olduğuna ilişkin olarak Kürtler yetmiyordu bir de

bunlar çıktı başımıza (samatya), dağdan kovaladıklarımıza kapıdan buyur ettiklerimiz (fakkum) denmesi bunu kanıtlar niteliktedir. Bunun yanında 2015 yılında sözlükte yazı yazan bir yazar (bu tarihte henüz çözüm süreci bitmiş değildi) Kürtlerle barışı yakaladığımız için ülkeye yeni bir düşman lazım olduğundan mülteciler ülkeye getirilmiştir demektedir.

Mültecilere yönelik gündelik-sıradan faşist bakışın sınıfsal boyutu da vardır. Fakat bu sınıfsal boyut mültecilerle birleşerek sınıf mücadelesi verme yönünde sınıfsal boyut değildir aksine sınıf kını ve sınıf ırkçılığı üzerinden üretilen sınıfsal boyuttur. Böyle yaparak aslında tüm sınıf mücadelesini sindirmeye çalışır. Bu sebeptendir ki Suriyeliler ile birlikte bazen konumlarını kaybettikleri için sınıf mücadelesinden daha üst olarak faşizan söylemler onlara daha kullanışlı gelir. Onları sömüren, ötekileştiren ve özgürlüklerini kısıtlayan asıl faktörlere odaklanmak yerine bilinci saptırarak hedef olarak mülteciler görülür. Birçok sözlük yazarının ifadelerinden anlaşılacağı üzere Suriyeli mülteciler mülteci statüsünde olmamaları, vatandaşlık bağlarının olmaması, yardıma muhtaç ve gariban olması üzerinden Türkiye’de var olan sınıf sisteminin en altına itilmek istenmektedirler. Bu sebeple de İstanbul’da saat satan siyahiler olumlanırken Suriyeliler eleştirilmektedir. Elbette ki bunda siyahilerin sayıca az olması ve kontrol edilebilir olmaları ile Suriyelilerin sayıca fazla ve kontrolsüz olmaları etkilidir. Fakat bu arada konu bağlamında siyahiler toplum tarafından itildikleri ve layık görüldükleri yerlerde durarak hadlerini bilmişlerdir. Fakat Suriyeliler alışveriş merkezlerinde giderek (sunsolesonne), ev satın alarak, fabrika (virios) ve restoran açarak, denize girip nargile içerek (on the bund), spor salonuna giderek (serkoplazmikheidikulum) sembolik anlamda sınıflar arası hareket etmektedir. Bu hareket ülke vatandaşlarının hazmedebileceği bir şey değildir. Ayrıca Suriyelilerin gelmesi ile birlikte hali hazırda Türkiye’nin en altında bulunan grupların da sınıfsal olarak beklentileri karşılanmamıştır. Bu sınıfsal bakışı bu şekilde nefrete yönlendiren bir diğer etki de Suriye’nin topraklarında savaşan Türkiye askerlerinin şehit olması ve Suriyelilerin burada nargile içiyor olması arasındaki zıtlıktır.

Mültecilere yönelik sınıf temelli ifadeler farklı bir boyutta tersinden bakan ifadeler oldukça aydınlatıcıdır. Bunlara göre Afgan mülteciler gelirse Suriyeliler hiyerarşide bir basamak yukarıya doğru çıkacaklardır (dalaylamaninkabri). Ya da Suriyeliler ile birlikte Türkiye’de yaşayan bazı kitlelerin kendilerini batılı gibi hissetmelerini sağlamıştır (career a). Bu iki farklı ifadeyi örnekleme adına bir yazar da Suriyelilerin bizden iyi yaşadığını, her yere yayıldıklarını, işleri güçlerinin alışveriş olduğunu, çarşıda, pazarda, markette her yerde yer aldıklarından (emayne) şikâyet etmektedir. Çünkü onlara göre zengin ve fakir Suriyeliler bir vatandaşa göre daha fazla caka satmakta; zenginler paşalar gibi düzgün semtlere yerleşerek yiyip üremekte, fakirler ise terör saçmaktadır (soulseeke). Buradaki önemli husus sınıfsal anlamda Suriyelilerin layık görüldüğü alanlarda kalmayıp hareket etmeleridir. Bir yazar ise Eskişehir’de gittiği bir kafede hiç de Suriyeli ’ye benzemeyen kişilerin yazar ile aynı kafede eğleniyor olması karşısında hain olduklarını, kelle başı maaş aldıklarını ve terörist olduklarını ifade etmektedir. Görüldüğü üzere faşizm nasıl ki bedeninin önünde ve ondan aşkın bir bağlamı üretiyorsa burada da sınıfı aşkın bir şekilde bağlam üreterek durumu gündelik ve sıradanlığa indirgemektedir. Suriyeliler tehlike ve güvenlik, yoksulluk ve zenginlik, yüksek ve düşük ücret farkını; daha çok ve daha az özgür yaşam arasındaki farkı yaratır ve aydınlatır (Hardt ve Negri, 2020: 152). Bu haliyle de topluma ayna tutar. Çünkü mülteciler her türlü coğrafi engelleri aşarak, parçalayarak, çokluğun genel ortaklığına işaret ederek inşasına katkıda bulunurlar. Mülteciler duvarları hatta köprüleri yıkarak sistemin altını oyan

tüneller kazmaktadır. Bu özellikleriyle ulus-devlet temelli küresel imparatorluğun ontolojisine saldırırlar. Bu ortaklığın ve çokluğun kurulmasını istemeyenler de haliyle belli ideolojilerle örtülü argümanlarla buna karşı çıkarlar.

4.2. Ekşi Sözlükte Üretilen Gündelik-Sıradan Faşizmin Kültürel Halleri

Faşist devlet yönetimleri nasıl ki ulusun genini saflaştırma, ideal olanı yaratma, genetik çalışmalara yön verme, üremeyi kontrol altına alma veya salık verme gibi projeleri varsa gündelik-sıradan faşizm söylemlerinde benzer ifade ve dayatmalar vardır. Suriyeli mültecileri tbbileştirme ve bunun üzerinden biyolojikleştiren ifadeler oldukça çeşitlidir. *Mültecilere Covid 19 bulaşmasını arzulayan* (oradaydım), dünyanın *en iri boyutlu parazit cinsinin Suriyeliler* olduğu ve *akademik kariyer yapmış olsaydı onları inceleyeceği* (sanyu mete), *mantar gibi çoğaldıkları* (dai), *mitoz bölünme ile çoğaldıkları, etraflarında uçuşan sinek kadar çocuk bulunduğu* (niveus), *et yiyen bakterilerin bunlar aracılığı ile ürettiği* (roket adam) ifade edilir. Ayrıca bir yazarın ifadesi oldukça dışlayıcıdır. Yazar Suriyelileri takdir etmektedir çünkü onlarda bulunan *üreme geninin aslan ve kaplanlara enjekte edilerek yırtıcıların sayısı artırılabilir* (tepedeninme). Böylece yazarlar sineklerle, parazitlerle ve bakterilerle nasıl mücadele ediliyorsa Suriyeli mültecilerle de öyle mücadele edilmesi gerektiğini salık verir. Yukarıdaki tüm gündelik-sıradan faşizm söylemlerini bazı yazarlar ifade ederken ırkçı değilim veya hümanistim ama ile başlayarak mültecilerin *ülkeyi ahıra çevirdiği, kızlarını para ile sattıkları, cahil oldukları, Arap kültürünün en rezil kültür olduğu* ile devam edilir. Gündelik-sıradan faşizmin özellikle Araplar üzerinden ırkçı söylemleri sadece mülteciler üzerinden inşa edilen bir söylem değildir. Aynı zamanda Osmanlı dönemi ve Kurtuluş savaşının verildiği dönemlerde *Arapların sıklıkla Türkleri arkadan hançerlediği* denilerek üretilen tarihsel bilginin de burada önemi vardır. Bunun yanında Türkiye’de sekülerizm etkisiyle ve inşa edilmeye çalışılan Sünni Türk Müslümanlığın etkisi de vardır.

Gündelik ve sıradan faşizm bağlamında Suriyeli mültecilere yönelik kültürel ve bilişsel olarak aşağılama örnekleri oldukça çeşitlidir. Bu haliyle faşizmin kodları olan monist, devletçi iktidar, dikey homojenleştirme, dinci kültürel kodlara önemli veriler sağlarlar. Suriyelilerin *sapık, tembel, kansız, imansız, asalak, vicdansız, omursuz, yamyam* oldukları sıklıkla ifade edilir. Bir yazarın (lanetli cenin) ifadeleri bu bağlamda oldukça çarpıcıdır; *Suriyelilerin ilkel olduğu, hayvanlardan daha medeniyetsiz olduğu ancak hayvanlardan bir tık üste olabileceklerini* iddia etmektedir. Bu önermeye göre aşağılayıcı bir sıralama ortaya koyar: *Hayvanlar<Araplar<İnsanlar*. Bu önermeyi güçlendirmek adına da *hayvanların da yaşadıkları şartları umursamadan çiftleştiklerini ve içgüdüsel olarak Arapların da aynısını yaptığını, Araplar o kadar geridirler ki dünyanın geri kalan insanlarında böyle bir örnek olmadığını, biraz rasyonel düşünen herkesin bu gerçeğe ulaşabileceğini* söyler. Bu etry gelen itirazlar karşısında iki editte ilişirir. İlk editte *Suriyeli Araplar ile Türkiye’deki Arapları ayrı değerlendirdiğini, Türkiye’dekilerin Arap asıllı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunu* vurgular. İkinci editte ise *ilk söylemlerinde hayvanlara hakaret ettiğini, hayvanlarla Arapların denk noktalarının üreme olduğunun bunun dışındaki durumlarda hayvanların Araplardan üstün olduğunu kabul etmek gerekmektedir*. Bu düzeltmelerden sonra yazar yeni bir sıralama ortaya koyar: *Araplar<Hayvanlar< İnsanlar*. Ötekileri insani değerlerden uzaklaştırdığınızda hissizleşerek onların başına ne gelirse gelsin umurunuzda olmaz, işte bu tam olarak kötülüğün sıradanlığıdır (Arendt, 2012). Faşist ideolojiler ve düşünce akımları ulusu ve onun bedenini kontrol etmeye çalışır. İdeal bir beden ve demografik planlamayı ciddiye alır. Bu

haliyle Hitler'in sosyal Darwinizm ve Maltus'çu görüşlerine oldukça benzerdir. Yazar bu görüşün aksini savunanları da rasyonel düşünmemekle itham eder. Böylece sözde bilimsel gerçeklik üretilerek ve bunu da katı bir pozitivistten beslenerek yapmaktadır. Ayrıca kendine benzediği ve onu rahatsız etmediği ölçüde de Türkiye'deki Arapları farklı bir kategoride değerlendirmek ister. Yazarlar ayrıca Suriyelilerin maruz kaldığı sıkıntıları sanki onların kültür ve toplumsal yapısından kaynaklanıyormuş gibi çarpık bir bilgi ile analiz ederler. *Bundan yirmi yıl sonra Suriyeli kadınların fahişe, erkeklerin uyuşturucu taciri olacağı* (kutat kubilik), *Esad'ın alternatiflerinin bunlar olacağı düşünülürse Suriye'nin vay haline denildiği, Suriyelilerden 1000 dolara tapusuyla kız satın alınabileceği* (endlesslove) vurgulanır. Bu fikirleri üreten yazarların nicklerinin birinin *mutluluk veren bilgi*, diğerinin *sonsuz aşk* anlamı taşıdığı göz önünde bulundurulursa çelişki daha da derinleşir. Bu bakış aslında salt Suriyelilere yönelik bakışı içermez aynı zamanda sex işçiliği yapmak zorunda olan Türkiye'deki insanlara ve başlık parası geleneğinin olduğu coğrafyalara da bakışı içerir. Ayrıca seks işçiliği yapmak zorunda olmak veya para karşılığı kız çocuğunu tapusu ile satmanın tek taraflı olmadığı bunun bir de satın alan kısmının olduğu da görmezden gelinir. Bazen de yazarlar kültürel bir değeri biyolojikleştirerek Suriyelilere yönelik karakter analizi yaparlar. Arapların ülkeleri için savaşması gerektiği vurgulandıktan sonra entarileri içerisinde *rahatlıktan don bile giymedikleri* vurgulanır. Böylece artık Suriyeli mülteciler gündelik-sıradan faşizmin odağına alınması için bir adım daha atılmış olur.

Sözlük yazarları bazı durumlarda ötekiyi şeytanlaştırma adına deneyimlerini bazen çarpıtarak bazen de hayali deneyimler uydurarak ifade ederler. *Kısa süreli yurt dışında olan bir yazar (renksizadam) nasıl olduğunu bilmediği bir şekilde yerel polis bu kişiyi Türk olduğu için aramıştır. Arama sebebi de uyuşturucu üreten bir Türk'ün yakalandığı ve İngilizce bilmediği için tercümana ihtiyaç duyulmasıdır. Adliyeye çağrılan Türk bazı soruları Türkçeye çevrilerek yakalanan kişiye sorması istenir. Bu noktada olay akışı değişir, çünkü Türk pasaportlu olan ve uyuşturucu üreten kişi Türk değil Suriyelidir. Bu deneyim karşısında sözlük yazarı sınırdan neredeyse ağlayacaktır. Çünkü bu insanlar sadece Türkiye'ye gelip demografik yapıyı bozmakla kalmayıp Türk pasaportu ile yurt dışında ülkeyi kötü göstermektedir.* Bu deneyim birçok açıdan çelişki üretmektedir. Türkiye'nin demografik yapısının bozulması dediği şeyin arka planında demografik yapının homojen olduğu varsayımı olduğu gibi demografiye dışarıdan gelebilecek her nüfusun sistemi bozuyor olması aslında Suriye'nin doğrudan bozuk bir demografiye sahip olduğunu ima etmektedir. Yazarın polis tarafından aranması, Suriyelinin Türkiye pasaportuna sahip olması ve uyuşturucu üretmesine ilişkin bilgilerin doğru olup olmadığını bilmiyoruz fakat öyle olduğu varsayılsa bile bu derece bir genelleştirici yaklaşım buradan üretilemez, çünkü suç bireyseldir. Bireysel olduğu gibi kişiyi belli suçlara iten sebepler de toplumsaldır. Bu haliyle Avrupa'da Türkiye pasaportuna sahip bir Türk'ün benzer iş ve suçlarda yer alıyor olması durumunda suç doğrudan Türk olma haline ve Türkiye'ye mal edilmesi gerekir. Başka bir yazar (memed birino) *Taksim'in Arap toprağı olduğunu* tespit ederek yaşadığı deneyimi dramatik bir şekilde anlatır. Metroda seyahat eden Suriyelileri gözlemleyen yazar mültecinin tesbih sallayarak metrodan inmesini şöyle yorumlar; *buralar benden sorulur. Bu deneyimi Türkiye'nin kıroları ile birleştirir fakat kendi kırolarının fersah fersah Suriyelilerden daha iyi olduğunu savunur. Zaten yazar gündelik hayatında metroya sıklıkla binmeyen birisidir.* Bu deneyim göstermektedir ki Suriyelilere yönelik bu çarpık bakış aslında Türkiye'nin kendi farklılıklarına bakışla benzeşmektedir. Bir başka deneyim bizi Ankara AŞTİ'ye götürür. Yazar (hestia) *otogarda Suriyelilerden oturacak yer bulamadıklarını, yalın ayak çılgık çılgığa*

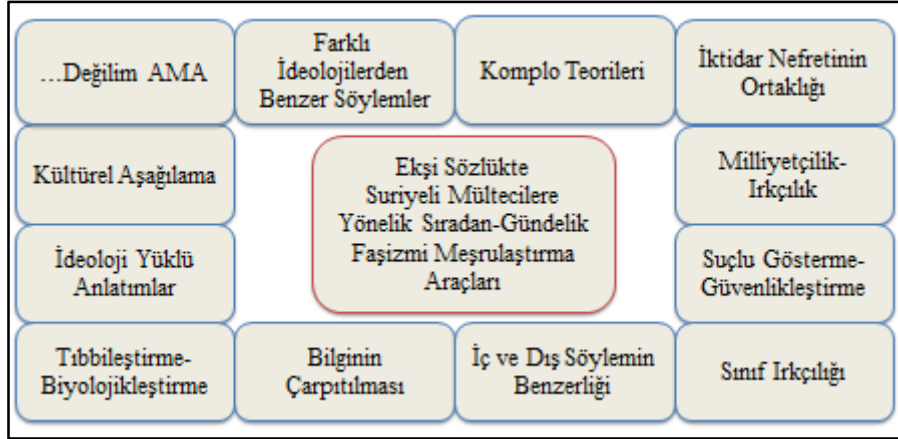
*koşan çocukların olduğunu heleelele hüeelele gibi konuşan karabaş adamlar olduğunu vurgulamaktadır. Bu sebeple mecburen yere oturmuşlardır, yorgunluktan gözleri kapansa da Suriyelilerden korktukları için de tetikte beklemektedirler. Bu sebeple de onları gasp edeceklerini düşündüklerinden çantalarını kucağına alarak poşetleri de bacaklarının arasında sıkıştırmışlardır. Sonrasında hiçbir şey yokken yazarın ifadesiyle küçücük bir çocuk bıçakla üzerine saldırmaya başlamıştır. Bu deneyimden sonra bir dizi serzenişte bulunulur. Yazar; kendi vatanında sokaklarda korka korka dolaştığı, dışarda ödünün koptuğu, insani duyguların sömürüldüğünü ifade etmektedir. Bu deneyimleri yurt dışı ile kıyaslayarak orada sabah dörtte de olsa tek başına dışarı çıkabildiğini ifade etmektedir. Bu deneyim göstermektedir ki bir gruba karşı nefret grubun tüm davranışlarının yanlış yorumlanmasına yol açmaktadır. Suriyelilerin dilinin anlaşılmazlığı ve ten renginin esmerliği üzerinden ırksal ve dilsel ırkçılık üretildiği gibi korkuya yönelik asıl sorunun erkeklik sorunu ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği olabileceği de görmezden gelinmektedir. Yalova'da bir Suriyeli bir Türk'e adres sorması karşısında adresi Türkiyeli bilmediğini ifade eder. Bu durum karşısında Suriyeli; *Sen nasıl Türk'sün, nasıl insanlarsınız daha yaşadığınız yerleri bilmiyorsunuz, kaba insanlarsınız diye saydırmaya başlamıştır* (niveus). Hatay'da ise *Suriyeli genç kadınların ellerinde Özgür Suriye Ordusu bileklikleriyle çarşıda yaşlı bir kadını tartakladıklarını gören sözlük yazarı* (kuntz 31) bunun karşısında *üç saat sinirden titremiştir*. Ayrıca yazarlar gündelik hayatta sadece gözlem üzerinden edindikleri deneyimlerle de faşizan söylemler oldukça belirgindir. Suriyelilerin ekmek fabrikası açmalarına, çalışmalarına ve ev almalarına karşı durulmaktadır. Söylediklerinden doktor olduğu anlaşılan bir yazar (fayfim) *hamile olan Suriyeli bir kadın ne zaman doğum yapacağını öğrenmek istediği için doktor tarafından devlet hastanesine kadın doğum uzmanına yönlendirilmiş. Bunun üzerine Suriyeli, bizden orada para isterler, biz Suriyeliyiz, savaş var demiştir*. Bu ifadeden sonra yazar kin ve nefretini *Allah'ın Suriyelisinden başlayarak Hatay Reyhanlı saldırısına kadar götürür*. Bu haliyle sözlükte yer alan tüm deneyimler doğru olsa bile bağlamından koparılarak ve bambaşka bir bağlama götürülerek gündelik-sıradan faşizan söylem üretilmektedir.*

Gündelik-sıradan faşizm üretiminin bir diğer bağlamı var olan bir bilgiyi kendi lehine, bilgiyi teyit etme ihtiyacı hissetmeden, çarpık bir şekilde analiz etmesidir. Aşağıda yer alan bilgilerin çarpıklığı hem bakanlık, hem müdürlük hem de STK'lar tarafından defalarca düzeltilmesine rağmen ötekileştirme için işlevsel olduğu için bilginin yeniden düzenlenmesi mümkün olmamaktadır. Bir yazar (son ki uc dort) *gittiği hastanede 100 TL çıkan hastane masraflarını ödememek için acaba Suriyeliyim mi desem diye hastanedeki asistan kadına sormuş. Asistan ise bunun bir şey olmadığını daha iyisi gidin ve ben Suriye'de tıp üçüncü sınıf öğrencisiydim burada öğrenimime devam etmek istiyorum deyin, koşulsuz ve sınavsız derslere başlayabilirsiniz demiş. Başka birini (zipirinsan) ise Suriyeli bir dolandırıcının 300 TL dolandırdığını o günden bu güne onları sevmediğini ve hepsinin dolandırıcı olduğu tespitini yapmaktadır. Ayrıca üzerlerinde silahla dolaştıkları, polislerin bunlara dokunamadığı, halkı haraca bağladıkları (hepiorl), bedava bir şey vermeyen marketlerin gece camlarını indirdikleri, Hatay Amanos dağlarında teröristlerin olduğu, Suriyelilerin PKK kadar ciddi bir sorun olduğu (argeus) tespitleri yapılmaktadır. Gaziantep'te bir askerin Suriyeli bir kişiyi silahla öldürdüğü ve para karşılığı anlaşarak basına yansımadağı (teamul) aktarılmaktadır. Çarpık bir bilgi ile deneyimin yozlaştırıldığı ve Suriyelilerin söylemediği fakat onlara söylenen başka bir tecrübe oldukça şaşırtıcıdır. Hatay'da bir lokantaya giden yazar (horseless horseman) aynı lokantada Suriyelilerin de olduğunu fark eder.*

Suriyelilere hesap gelince *Tayyip Baba* bizi buraya getirdi ne hesabı dedikleri gibi işletmeler hesap konusunda üsteledikleri zaman Suriyeliler araçlarının bagajında bulunan keleşleri çıkarıp tehdit ettikleri gibi size şeriat getireceğiz demektedirler. Yazara göre Suriyeli mülteciler köyü köpeksiz gören eli değneksiz kişilerdir.

Gündelik-sıradan faşizmin üretimleri bir anda herhangi bir şey üzerinden ortaya çıksa da bir kez ortaya çıktığında tüm kesimleri birleştirici gücü de bulunmaktadır. Bu sebeple Suriyelilerden rahatsız olan tüm kişilerin bir şeyler yapması, seslerini duyurması, *bu hayvanların ülkeyi mahvetmelerine izin verilmemesi, imza toplanması, tanımadığımız insanların aramıza alınmaması gerektiği* (everett) tavsiye edilerek örgütlü bir faşizm çağrısı yapılmaktadır. Ayrıca Suriyelilerin dükkân açması, Arapça tabela asılmasına karşı gelinerek *s...rim sizin anadilinizi, eğitiminizi, mültecinizi denilerek aynı ülkede yaşıyorsak bizim dilimizi bilmeliler* (azsxb) diye serzenişte bulunmaktadır. Bazı durumlarda mültecilerin vatandaşlık alacak olması fikri bile sözlük yazarlarının *kanını dondurmasına* yetmektedir. Çünkü ona göre *vatandaş olabilmek için bir şey yapmış olmaları, vergi vermeleri ve ülkeye katkıları olması* (doymamis cocuga mektup) gerekmektedir. Gündelik-sıradan faşizmin özellikleri içerisinde bulunan ulus adına şiddeti yüceltme, ötekiyi şeytanlaştırma adına Suriyeli mülteciler suçlu gösterilerek olgu güvenleştirilir. Bu sebeple de sözlükte sürekli olarak *terörist oldukları, İŞİD'e destek verdikleri, hırsızlık yaptıkları, tecavüz olaylarına karıştıkları* vurgulanır.

Yazarlar Türkiye'de *Hitlervari nasyonal sosyalizm hakim olmadıktan* sonra mültecilerin gitmeyeceğini ifade ettikleri gibi bir başka çözüm olarak da Suriyeli mültecilerin *modern kölelik adı altında çıkarılacak bir yasa ile mülteciler ikinci sınıf vatandaş ilan edilmelidir*. Böylece devletin himayesi altında *karın tokluğuna çalışmalı, tarım arazilerinde çapa sallamalıdır*. Zengin olan mültecilerin ise *paralarına el konulmalıdır*. Ayrıca *üremeyi kontrol altına almak için çocuk başına daha fazla mesai yapılması sağlanarak sadece hayatta kalma dışında başka bir şey yapmamalıdır*lar. Bu ifadeleri söyleyen yazar (yagmuradam12) bunu gerekçelendirmek için görüşlerini tarihsel yolculuğa çıkarır. Ona göre *bütün imparatorluklar kölelik sayesinde büyümüşlerdir bu sebeple de çalışma kampları kurarak Türkiye'nin kalkınması sağlanmalıdır*. Bu görüşlerin uygulamasını daha önce yapan Hitleri destekleyecek şekilde şu an da *Hitler gibi biri olması gerektiğini* (rhtol) söyleyerek Hitler ruhunu geri çağırır. Bazıları doğrudan Hitler'e gönderme yapmasa da *Suriyelilerin kadın çocuk demeden hepsinin öldürülmesi* (yunusemrea), *soylarının kurutulması ve bunu yaparken de bir damla gözyaşı dökmeden öldürülmesi* gerektiğini (birkac entry girip cikicam) söylenmektedir. Ülkedeki bütün Suriyelilerin *geberecek olması karşısında bir köpeğin canı ile değişmeyeceğini* ifade eden sapmış bilinçli yazarlar da (radioactive cat) oldukça fazladır. Çünkü onlara göre *tüm mültecilerin Türkiye'den sürülmesi gerektiği* gibi pek çoğu *vatan hainidir* (camdaki kedi) ve *dünyada Müslüman ülkelerin olmaması durumunda dünya çok daha güzel yer* (guzellige inancimi sarsan simgeler var) olacaktır. Böylece alt olarak görülen insanlar yüksek ırkların çıkarları adına kullanılabilir hatta öldürülebilir hale gelir (Passmore, 2014: 143).

Sekil 2. Eksi Sözlükteki söylemlerin ortaya çıkardığı gündelik-sıradan faşizm meşrulaştırma araçları

5. Tartışma ve Sonuç

Eksi Sözlükte Suriyeli mültecilere yönelik bu söylemler ortaya koymuştur ki gündelik-sıradan faşizm özelliklerini taşımaktadır. Kimi zaman da bu özellikler kaynağını devlet ve örgütlü faşizmden almaktadır. Suriyeli mültecilere yönelik Eksi Sözlük söylemlerinde gündelik-sıradan faşizm özelliklerini aramayı amaçlayan bu çalışmada bir de diğer faşizm çalışmalarından farklı olarak bununla nasıl mücadele edileceği hedefi konmuştu. Bu hedef de *bu faşizmdir, pis faşistler* demenin ötesine geçişi temsil etmektedir. Bu faşizmdir ifadesi iktidarın otoriter yüzünü ve kaba güce dayanan yönetim biçimini aydınlatırken her günkü anayasal ya da yasal süreçleri, kâr ve mülkiyetin yarattığı baskıyı gözlerden gizlemekte ya da gizem perdesi örtmektedir. Buradan hareketle gündelik ve sıradan faşizm de dahil bu söylemler çok daha derin ve genel bir yapının üretimine işaret etmektedir. Bu sebeple bununla mücadele için bu yapı ve genellikler ortaya konmalıdır. Bunu yaparken de sıklıkla Hardt ve Negri'nin imparatorluk, ortak zenginlik, çokluk ve meclis çalışmalarında ifade ettikleri tekilliklerden çokluğa ve ortak varlığa giden yolda yürümeye çalışacağım. Bu yoldan da zaman zaman çıkararak müşterekleşme ve istisna haline göndermede bulunacağım. Fakat hangi yol ulursa olsun bu bizi toplu bir çıkışla faşizmin gündelik ve sıradanlığı dahil bir mücadele alanına taşıyacaktır.

Gündelik-sıradan faşizm söylemleri sıklıkla milliyetçilik ve ırkçılığa varan söylemler kullanmışlardır. Bu sebeple de nüfusun demografik ve sosyal yapısının bozulacağından endişe ettikleri gibi kültürün de yozlaştığını vurgulamışlardır. Milliyetçi köktenciler nüfusa gösterdikleri ilgi sebebiyle bedene sıklıkla ilgi gösterirler. Bu sebeple nüfusun yeniden üretimi için belli stratejiler geliştirirler. Bunun için de nüfusun özelliklerini inşa etme adına aslında bedeninin ötesine bakarlar. Bedenin bu derece hedefe alınması ve yüceltilmesinin yanında bedeninin ötesine bakma ile bedenleri savaşta feda ederek milli ruhu ifşa ederler. Bu sebeple bedeni aşan özü yakalamak için ata ve soya işaret eden ata ve soy söylemine başvurulur. Bedenin burada iki yönü vardır hem önemlidir hem de yok edilir (Hardt ve Negri, 2011: 47-48). Bu sebeple de ülke içinde farklı bedene tahammülü olmadığı gibi onu yok etmek ister çünkü kendi ulus bedenini kurtarma adına bunu yapar. Türkiye'nin Suriye'ye yönelik politikalarda askeri anlamda müdahil olması ve bu süreçte şehit vermesi içerdeki Suriyelilere karşı öfkeyi daha da kristalize etmektedir. Suriyeli mültecilerin genç ve yetişkin erkeklerinin Türkiye'de olmasına gündelik-

sıradan faşist söylemler oldukça tepkilidir. Çünkü kendinde var olan bedene ve o bedeni temsil edene bakışını Suriyeli erkek mültecilerin Türkiye'deki varlığı yıkıma uğratmaktadır. Çünkü ona göre bu erkekler vatani ve ulusu için savaşmalıdır. Faşizm temelde erkek ideolojisidir, çünkü ulusu eril olarak tanımlar (Passmore, 2014: 161).

Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelmesi ile birlikte Türkiyeliler farklı mekânlarda ve sosyalliklerde onlarla karşılaşmaktadır. Öteki ile bu karşılaşma hem bedenleri hem de yapıları bozguna uğratar. Mülteciler sınıf ilişkileri bağlamında ifade edildiği üzere hareketli olsalar da önemli bir kısmı yoksulluk ve açlık sınırında yaşamaktadır. Bu sebeple nasıl ki mültecilere yönelik bakışı Türkiye'deki diğer etnik unsurlara yönelik bakışla birleştirdiysek burada da mültecilerin belli ölçüde yoksulları hatta öteki yoksulları temsil ettiklerinden yerli halkın yoksula bakış ile mültecilere bakışını birleştireceğiz. Buradan da bize yoksulluğun devrimci ruhu ve gündelik-sıradan faşizmle mücadele imkânları çıkacaktır. Mültecilere ve yoksullara bakış sanki bu grupların içinde buldukları duruma kendi kişisel başarısızlıkları sebebiyle böyle oldukları düşünülür. Yoksul tembel olduğu için bu durumdadır, mülteci ise kendi koşullarına mücadele etmediği için bu durumdadır. Mültecilerin Türkiye'ye taşınan yoksullukları aslında Suriye'deki başarısızlıklarının da buraya taşınmasına işaret etmektedir. Çünkü birçok yazar alt metin olarak Suriye'nin en yoksul, işe yaramaz, dilencilerden oluşan grubu Esat'ın ülke dışına sürdüğünü ifade etmektedir. Zaten bunlar sefil, bir işe yaramayan dolayısıyla gözden çıkarılabilecek bir nüfustur. Esad'ın gözden çıkarabildiğini biz de hayli hayli gözden çıkarabiliriz. Bu yoksulluğun mülteciler ile birleşme hali ile aslında mültecilerden nefret edenler bir bakıma yoksulluk ve mülteciğin birleştirilmiş halinden de nefret ederler. Hatta Türkiye'deki çok yoksul olmayanlar bile kısmen yakında, onların durumuna düşebilecekleri korkusuyla yani mültecilerde kendilerini gördüklerinden onlardan nefret ederler. Yoksul mülteci mülkiyet için doğrudan tehdit teşkil eder; mülteci yoksul sadece zenginlikten mahrum değildir aynı zamanda mülkiyetin altını oyabilecek bir güce de sahiptir (Hardt ve Negri, 2011: 59). Bu sebeple de mülteciler sürekli olarak suçla ilişkilendirilir, kira vermedikleri, hırsızlık yaptıkları, maaş aldıkları, sürekli üredikleri ifade edilir. Bu ifadeler bir bakıma mülkiyete ve onun ürettiği ilişkilere mültecilerin risk oluşturduğunun açığa vurur. Sözlükte yer alan mültecilere yönelik gündelik-sıradan faşist söylemler arasında belki de en yumuşak olanı erkeklerin ülkeden çıkarılması kadın ve çocukların kalmasıdır. Bu öneri sadece Suriye için erkeklerin mücadele etmesine göndermede bulunmaz aynı zamanda mültecilerin pasifleştirilmesine göndermede bulunur. Bu bakış da mevcut toplumsal cinsiyet rejiminden beslenir. Mülteciler sadece ve sadece gücü tamamen etkisizleştirildiğinde ve edilgenliği garanti altına alındığında cömertlik ve merhametin nesnesi olabilir. Burada da kadın ve çocuklar ulus için bir risk teşkil etmez.

Yardıma muhtaç, yani yoksul mülteciye duyulan nefret sıklıkla ırkçılık için bir maske olarak hizmet görmektedir. Bu nefret daima ve ince bir şekilde örtülü veya şekil değiştirmiş bir ırkçılığı ifade eder. Buradan hareketle bir yerde yoksul mülteciye bir nefret varsa yakınlarda bir yerde pusuya yatmış ırksal bir korku ve nefret vardır (Hardt ve Negri, 2011: 63). Bu duruma tersinden bakılacak olunursa bir yerde de ırkçılık varsa altında bir yerde yoksul mutlaka vardır. Yoksul mültecilere yönelik bu bakış aslında bakışı ortaya koyanın kendi ülkesindeki yoksula olan bakışı ile de örtüşmektedir. Çünkü yoksul mültecilerin bu derece çoğalması, dilencilik yapması, gecekonduda yaşaması ve suçla bulaşmış olmaları eleştirileri aynı zamanda ülkedeki Romanlara, Kürtlere, gecekonduda mahallerine yönelik eleştiriler ile

aynıdır. Yoksulluk üzerinden hem mültecilere hem de ülkedekilere bakışı ortaklaştıran şey yoksulun kurulu gerçekliğe müdahale ve varlık yaratma gücüne dayanan ontolojik bağlantısının olmasıdır. Çünkü mülkiyet varlığı ve hakkı bir arada tutan çimentodur; mülkiyetin yokluğu veya eksikliği de çokluğu çoğulluğa mahkûm eder (Hardt ve Negri, 2011: 65). Buradaki çokluk yoksulluğa çoğunluk ise diğerlerine işaret etmektedir. Yoksulların oluşturduğu çokluk ve çokluğun mülkiyetsizliği çoğunluğu tehdit eder. Mülkiyet, yoksulluk ve mülteci üzerinden edindiğimiz bu bakış bizi daha genel bir alana taşır. Modern dönemin cumhuriyet rejimleri özgürlüğü ve eşitliği teminat altına aldıklarını söyleseler de temelde bu değerlere karşıdırlar. Köleliği kaldırırlar fakat kendi zamanının köleliğini görmezler, eşitsiz ilişkileri ve adaleti temin etme ontolojisi kurarlar fakat kendi ontolojisinin buna karşı olduğunu bilmezler. Mültecilere yönelik Hitlervari söylemler aslında bir söylem değil zaten sistemin uygulamaya koyduğu fakat görmek istemediği bir şeydir. Bu görmek istememe hali ırkçılığın modernitenin bir başarısızlığı ya da sapması olarak sunulur ve böylece yaygınlığına rağmen modern toplumdan yalıtılmaya çalışılır (Hitler faşizmi modernizmin bir üretimidir). Hâlbuki ırkçılık moderniteye sadece içkin değildir aynı zamanda onun kurucusudur (Hardt ve Negri, 2011: 91). Bu sebeple de gündelik-sıradan faşizmin söylemlerini oluşturan yazarların ideolojik düşünceleri çok çeşitli olmasına rağmen aynı söylemi üretirler. Türkiye Cumhuriyeti zamansal olarak bazı değişimler geçirse de temeli modernizm zamanında ve onun ilkelerince atılmıştır. Bu ilkeler günümüzde dokunulmaz olarak algılandıklarından bu ilkeleri savunmanın bir diğer uzantısı gündelik-sıradan faşizm üretimidir. Ulusçuluk yaklaşımı modern görünümüleri ile karşımıza çıksa da hala birçok formu ile 20. yy'deki kökenine dayanmaktadır. Günümüzde farklı görünümle ortaya çıkan bu siyasal uygulamanın temel sebebi modern siyasallığın kurucusu olmasından kaynaklanmaktadır. Benzer şekilde Türkiye'deki İslam anlayışının Sünni Türk İslam üzerine modernizm ile birlikte inşa edildiği için muhafazakâr-İslamcı bazı kesimler de ırkçılık bağlamında mülteci düşmanlığı üretebilmekte, hem Türk Müslümanlığı bağlamında Arap Müslümanlığını ötekileştirmekte hem de Sünnilik bağlamında mezhepçilik yapabilmektedir.

Burada dikkat çekilmesi gereken başka bir nokta Türkiye'deki bazı sol ve sosyalist grupların mültecilere yönelik söylemlere ya çok nadir giriyorlar ya da büyük çoğunluğu sessiz kalıyor. Sosyalistler kimlik mücadelelerine mesafeli olsalar da Suriyelileri sınıf mücadelesine çekme ve bunlar üzerinden bilgi üretme pratikleri nadirdir. Bilgi ürettiklerinde ise mültecilerin ancak emek piyasasına dahil olduklarında söz konusu olmaktadır (Saraçoğlu ve Belanger, 2019). Çünkü kimi zaman sol örgütler de gündelik-sıradan faşizan söylemlere yuva olmaktan geri kalmazlar. Teorik düzeyde anti-faşist olup içerdeki faşizan söylemi göremez, böylece bizzat kendi elleri ile besleyip büyüttüğü faşizme tapmaya başlar (Deleuze ve Guattari, 1987: 228). Suriyelilere yönelik yapıcı desteği veren kadın hareketleri ve insan hakları savunucuları olmaktadır. Ne yazık ki sözlük yazarlarının ürettiği gündelik-sıradan faşizm söylemlerine bazen doğrudan bazen de sessiz kalarak sol sosyalist gruplar da katılmaktadır. Çünkü söz konusu Suriyeli mülteciler olduğunda nasyonal sosyalizmi savunanların olduğu bulgular kısmında ifade edilmişti. Bunun böyle olmasının bazı sebepleri sıralanabilir. Sosyalizmin kapitalist üretimin devlet tarafından yönetilmesini sağlayan bir rejim olduğu için, sosyalizm belli ölçüde kültürel ve toplumsal yaratıcılığın önüne bitmek tükenmek bilmeyen engeller koyabilmektedir. Türkiye sosyalist düşünüyü uzun süre farklı kimlik ve sol mücadeleleri tanımak istemeyerek görmezden geldi. Çünkü onlara göre kimlik mücadeleleri devrimci mücadeleyi engelleyen bir meseledir. Bugün hala tam olarak bunu aşabilmiş de

değillerdir. Fakat farkında olmalılar ki tüm devrimci hareketlerin temelinde kimlik yatar. Bu sebeple kimlik politikasından kaçınmayarak onun aracılığı ile iş görmeli ve ondan öğrenmelidir (Hardt ve Negri, 2011: 320). Türkiye solu bunu başaramadığı için cinsiyet körü, mülteci körü, ırk körü olmak durumunda kalmıştır. Bu körlük kimlik mücadelelerinin kazanımlarını kullanmasına engel olmuştur. Oysa sosyalizm ile birlikte komünizme giden yolda sınıf mücadelesi ve nihayetinde sınıfı ortadan kaldırma amacı vardır. Hatta öylesi devrimci bir ruh taşır ki işçiler devrim sürecinde kendi kendini yok ederler. Başka bir deyişle işçiler ve sınıflar kendilerini yok etmek için mücadele ederler. Bu devrimci ortaklık aslında kimlik mücadelelerinde de ortaktır. Toplumsal cinsiyet ile mücadele etme ve eşitlik talebi de kendi kendini yok etmeye çağrıda bulunmaktadır. Çünkü cinsiyet eşitliğinin sağlandığı bir yerde cinsel kimliklerin bir anlamı kalmayabilir. Bu açıdan ne olabileceğimizi keşfetmek için ne olduğumuzu kaybetmek (Hardt ve Negri, 2011: 333) anlam kazanmaktadır. O halde sosyalistlerin de mülteci kimliğiyle birlikte mücadele etmesi gerekir, gerekir ki kimliği yok ederek devrimci mücadelesinde mesafe alabilsin.

Gündelik sıradan faşizan söylemleri üreten basit şekilde peşin hükümlülük ve ön yargı değildir; bu söylemler ideolojik düzeyin çok ötesine gitmesi anlamında iktidarın yönetsel, ekonomik ve sosyal düzenlemeleri aracılığıyla ifade edilmesi ve vücut bulması anlamında kurumsaldır (Hardt ve Negri, 2011: 92). Bu kurumsallık dışa veya içe yönelik bir durum söz konusu olduğunda kendi egemenliğini meşrulaştırmasına sebep olur. Mültecilerin barbarlığı, kültürsüzlüğü, gelişmemiş oluşu, hayvanlardan aşağıda olduklarını düşünmeleri egemenliklerini meşrulaştırmaya yarar. Bununla mücadele etmek için bu kuramsallaştırmanın en önemli ayakları olan toplumsal kurumlara bakmak gerekmektedir; aile, şirket ve ulus. Bu anlamda aile her ne kadar ortaklıklar üzerinden ve ortak varoluşun temelinde yer alsın da aslında belli hiyerarşiler, sınırlamalar, dışlama ve çarpıtma dayatarak ortaklığı bozar. Aile ortak varoluşu daima bastıran ve ezen normatif toplumsal cinsiyet makinesidir. Aile toplumsal cinsiyet hiyerarşisi dayatarak ve cinsiyet normları uygulayarak ortak varoluşu çürütür öyle ki tüm alternatifleri de her zaman engelleyerek cezalandırır. Mültecilerin kadın, çocuk ve erkeklerine bakışın farklılaşmasının temelleri aslında ortak varoluşa hizmet eden ailede atılması gerekirken öyle değildir. Şirketler de ortak varoluşu bozarlar, kendileri için adanmışlık ve sadakat talep ederler, şirket için iyi olanın herkes için iyi olacağını düşünürler. Bu bakımdan şirketler aileye benzerler. Ulus ise ortak varoluşun hem koşullandığı hem de bozulduğu toplumsal bir kurumdur. Birçok kişi kültürel, toplumsal ve politik faaliyetleri ile ulusa ait olmayı deneyimler. Kriz ve savaş dönemlerinde halkın farklılıkları bir kenara bırakmaya çağrılması ulusun toplumsal alanın merkezinde olduğuna işaret eder (Hardt ve Negri, 2011: 170). Bu sebeple sözlükte yer alan mültecilere yönelik söylemlerde bir savaş ve kriz anı yaratılır farklı görüşler halk olma bilinci ile gündelik-sıradan faşizm söylemleri üretirler. Hatta mültecileri doğrudan Suriye'ye sürecek partinin yüzde on oy alabileceği varsayılır. Böylece sözlük aracılığı ile tabandan örgütlü bir faşizm çağrısı yapılmaktadır.

Bizi gündelik-sıradan ya da genel olarak faşizmden kurtaracak olan sevgidir. Her ne kadar Ahmed (2014: 60) bizi bir araya getiren şeyin nefret olduğunu söylese de sevginin gücü nefretten daha fazladır. Çünkü sevgi kendiliğinden ve edilgen değil aksine sevgi varoluşta toplanan ve gerçekleştirilen bir eylemdir. Sevgi var olan kopuşa ve yeninin yaratımına işaret eden ontolojik bir olaydır bu sebeple de bu ontoloji ortak varoluşu üretir. Burada önemli olan sevginin nasıl üretildiği ve yozlaştırıldığıdır.

Sevginin yozlaşmış formu en yakın olanları, en çok benzeyenleri sevme çağrısına göndermede bulunan özdeşleştirme sevgidir (Hardt ve Negri, 2011: 187). Bu yozlaşma da aile, şirket, ulus, ırk gibi toplumsal kurumlarda inşa edilir. Ulus farklı olanları dışlama ve kendine benzeyenleri sevmeyi üretir. Aynı ilişki aile içerisinde de üretilir. Bu sevginin amacı çok olanı tek ve farklı olanı aynı yapmaktır, böylece aynı olan sevilir ve sevilen de aynı olur. O halde burada mücadele edilmesi gereken şey faşizmin yanında sevginin üretilme biçimidir. Üretilme biçimi bu şekilde yoz olduğu için gündelik-sıradan faşizmin üretimini de kolaylaştırmaktadır. Bu sevgiden bizler tekliklerin çokluk olduğu, aynı olanların da farklılıklarının bir arada olduğu teklik üretebiliriz. Bu sebeple de bizi bir araya getiren şey nefret değil sevgi olmalıdır çünkü sevgi kötülüğe karşı bir savaş mecrasıdır. Kötülük sevgiden türediği için gücü sevgiden azdır böylece sevgi ile eyleyerek kötülükle savaşıma gücüne sahibiz.

Sevginin böylesi bütünleştirici bir gücü varken nasıl oluyor da mültecilere yönelik nefret söylemleri temelde sevgiden türeyebiliyor? Öfke başkalarına zarar vermiş birine yönelen nefrettir. Öfkenin mültecilere yöneltilmesi aslında hedefini şaşırılmış bir öfkedir. Bu yerinde öfkenin asıl hedefe yönlendirilmesi için gerekli mekanizmalar devreye sokulmalıdır. Mülteciler üzerinden öfke ile ifade edilen halkın işinin elinden alınması, ülkenin yoksullaşması gibi durumlar aslında hedefi şaşırılmış bir öfkedir. Bu öfke doğrudan iktidar, sermaye ve sisteme yönlendirilmedikten sonra anlamını bulamayacaktır. Sözlük yazarlarının mültecilere yönelik gündelik-sıradan faşizm söylemlerinin bir kısmı deneyimlere dayandığına ilişkin birçok örnek bulgular kısmında yer aldı. Hatta bu yazarlar bu deneyimlerini ifade ederken metroya binmediği, lüks bir kafede olduğu, Taksim’de gibi ifadelerle bazı mekânsal karşılaşma alanlarına vurgu yaparlar. Hatta bazıları karşılaşmayı minimuma indirme adına tüm mültecilerin kamplarda olması gerektiğini savunur. Bu vurgular bir bakıma yazarların sosyo ekonomik ve kültürel habituslarına da göndermede bulunur. O halde yazarların gündelik deneyim ve karşılaşmaları ve habitusları üzerine bazı şeyler ifade etmek gerekir. Yazarların ifade ettikleri üzerinden anlaşılıyor ki her karşılaşma neşeli değildir ve karşılaşmaların çoğunluğu çatışmalı ve yıkıcı olabilmektedir. Bu karşılaşmaların bu derece olumsuz değer yüklü olması ortak varoluşu zehirlemektedir. Bu çatışmalı karşılaşmalar toplumsal bedenin sağlığını bozar ve çokluk yaşamını çürütür. Bu karşılaşmaları görünmez kılma adına duvarlar ve kamplar inşa edilir, temassız, duygusuz ve birbirini görmeden sessizce yaşanmaya çalışılır. Bu sebeple mülteci politikaları bu karşılaşmaların örgütlenmesini de içermelidir. Bu politikaların hedefi şenlikli karşılaşmaları teşvik etmek ve onları tekrarlamak, hoşnutsuz karşılaşmaları aşgariye indirmek olmalıdır. Bunun bir ayağı da aile, şirket ve ulus düzeyindeki karşılaşmalara olumsuz anlamlar yükleyecek yapının yapı bozuma uğratılmasıdır. Karşılaşmaların örgütlenmesi sadece politik bir mesele değil ekonomik bir meseledir; çünkü sermaye şenlikli karşılaşmaları düzenleme değil sadece üretilen ortak zenginliğe el koyma yetisine de sahiptir. Günümüz metropollerini hiyerarşiler ve ayrımlar aracılığı ile ortak varoluşu yozlaştırmaktadır. Öyle ki kurumsallaşmış ırkçılık, zengin ve mülteci yoksulun birbirinden ayrılması ve diğer birçok dışlama ve boyun eğdirme stratejileri ile faydalı karşılaşmaları engellemektedir. Bu sebeple patolojiktir, patoloji (ideoloji ve sermaye aracılığı ile) sadece pozitif karşılaşmaları engellemez aynı zamanda sizi negatif karşılaşmalar bombardımanına tutar (Hardt ve Negri, 2011: 254-256). Bu sebeple gündelik-sıradan faşizm ile mücadele için pozitif karşılaşmaları olabildiğince mümkün kılmak gerekiyor. Bu bir mültecinin göç ettiği yollardan yürümek, onlarla ortak duygudaşlık kurmak ile mümkün olabilir. Ayrıca

mülteciliğe mekânsal mesafe olarak uzak olmak, onu sosyal medyadan, televizyon ve gazetelerden öğrenmesine sebep olmaktadır. Böylece sosyal medya, gazete ve TV kapatıldığında mülteci ile olan tüm ilişkilerin kesilmesi konforu oluşur. Bu sebeple de karşılaşmalar pozitif ve deneyime odaklı olmalıdır.

Gündelik-sıradan faşizm ile mücadele etmek için karşı ırkçılık, karşı yoksulluk, karşı mültecilik üretilmek zorundadır. Bu karşı yani anti olma hali bizi ötekilikleri ortadan kaldırmaya götürebilecek bir yoldur. Nasıl ki evrendeki anti madde maddeyi yok edip yeni bir düzen ortaya koymuşsa buradaki antilik asıl varlığı yok ederek yeni bir düzen ortaya koyabilir. Mültecilere yönelik bakış her ne kadar ulusu yabancı tahakkümünden kurtarmayı amaçladığını sansa da aynı tahakküm araçları ile ülke içine saldırır (Hardt ve Negri, 2015: 147). Bu açıdan eski ve yeni sınırları yerle bir eden göçmenler ve mülteciler tahakküm araçlarını yıkmaya adına işlevseldir. Nitekim Aralık 2008'de Atina'daki gençlik ayaklanmasına nasıl göçmen ve mülteciler katıldıysa (Stavrides, 2016: 189) ve müşterek alanlar oluşturduysa Suriyelilerin de müşterekler ve ortaklıklar oluşturma adına katkıları göz ardı edilmemelidir. Çünkü göçmenler ve mülteciler kolektif olarak işlenen yeni bir tarlaya verimli şekilde ekilebilecek önemli müşterekleşme tohumlarını kendi içlerinde barındırırlar (Stavrides, 2018: 53). Mültecilerin yaşadıkları son derece trajiktir ama karşılaştıkları onca kısıtlamaya rağmen; mülteciler özgür ve hareketli öznelardir. Göçmenler ve mülteciler bugünkü küresel dönüşümün esas kahramanları olarak görülebilir. Onların kaçışları özgürleştirici bir eylem ve güçlerinin ifadesidir (Hardt ve Negri, 2019: 290-291). Çünkü onları ölçmeye ve kısıtlamaya çalışan tüm idari ve kapitalist mantığı yerle ederler. Fakat sistem geçişlerine müsaade ettiğinde ise doğrudan sömürülme havuzuna dahil olurlar. Bu açıdan var olan bu toplumsal düzeni tehdit eden mekânlar yaratmaya ihtiyaç vardır. Bu mekânların karşılığı da göçmenlerin ve mültecilerin sıkıştırıldığı mahalle ve kamp alanları değildir. Böyle mekânlar çitlenmiş müşterek mekân ve genişleme dinamiğinden yoksun kalmış bir mekândır, bu haliyle de yozlaşmıştır. Bundan kurtulmak için hem sistem tarafından çitlenmiş müşterek mekânlar (kamplar) hem de gittikçe genişleyen müşterekler kendilerini ötekiliğe açmak durumundadır. Böylece bu mekânda ötekilikler karşılaşır fakat bu karşılaşma bir kimliğin hâkimiyeti ile sonuçlanmaz, kullanıcıları ve üreticileri almayı değil vermeyi öğrenirler (Stavrides, 2018: 110). Müşterikleşme ve ortaklıklar kurma ile birlikte Suriye'den gelen mülteciler terk etmeye zorlandıkları bir dünya ile arayış halinde oldukları bir dünya arasında sıkışıp kalmaktan da kurtulacaklardır. Ortaklıkların kurulmasını engelleyen en önemli sosyal olgu da Suriyelilere yönelik üretilen mitlerdir. Sözlük yazarların sıklıkla ürettikleri olumsuz efsane ve mitlere karşı, mitin kendi silahını kullanarak alegoriler üretmek gerekmektedir.

Suriyeli mültecilerin yasal dayanağının belirsizliği sürekli olarak onları istisna halinin içinde olmaya zorlar. Bu sebeple şu ya da bu şekilde siyasi sistemle bütünleştirilmeyecekleri belli (Agamben, 2006: 10) olan kesimlerin bedenlen dâhil ortadan kaldırılmasına izin veren söylemler faşizm bağlamında üretilir. Bu bağlamı üreten gündelik-sıradan faşizme sıklıkla destek çıkan örgütlü faşizm gösteren yapılarıdır. Bu açıdan yoğun ulusçu refleksler ve düşünsel tasarımlar üzerine kurulu siyasal partilerin siyasal programlarının ifşa edecek bilimsel çalışmalar yürütülmelidir (UKHB, 1991: 106-107). Gündelik sıradan faşizan söylemler sivil kıyafetlere bürünmüş olarak hala yanı başımızda. Bu sebeple en masum maske ile geri gelebilir. Bizim görevimiz onu açığa çıkarmak ve yeni örneklerine işaret etmektir, her gün ve dünyanın her yerinde (Eco, 1995). Her zamanda ve mekânda çünkü faşizan söylemin kendine has özelliği kendi başına gezip her bir küçük hücreye sızma ihtimallerinin olmasıdır.

(Deleuze ve Guattari,1987: 230-231). Tüm bu deneyimler göstermiştir ki Suriyeli mültecilere bakış bir dış bakıştır fakat dışa yönelik bu bakış aslında iç unsurlara yönelik bakıştan beslenmektedir. İç unsurlara karşı üretilen ırkçılık, tahakküm, cinsiyet eşitsizliği vb. durumlar mültecilere yönelik de üretilir. Bu sebeple gündelik-sıradan faşizm ile mücadele belli ölçüde içe bakışla mücadeleyi de gerektirmektedir. Bu tersiyle de mümkündür, dışa yönelik bakış düzletilirse içe yönelik bakış da düzelecektir. Dışa karşı bakışta üretmediğini içte de üretemeyecektir. Ya da içte üretmediği ötekilik ve ırkçılığı da dışa karşı üretmeyecektir.

Notlar

¹Faşist kelimesinin içine Ekşi ifadesi yerleştirilerek Faş-ekşi-ist türetilmiştir. / Suriyeliler her ne kadar sığınmacı olarak tanımlansa da hak ve adalet bağlamında mülteci statüsünde olmaları gerektiğini düşündüğüm için sığınmacı yerine mülteci kelimesini tercih ettim.

Fascism aimed at Syrian Refugees in Cyberspace: Faşekşist

Muhammet Öksüz*^a

Submitted: 28.05.2020

Accepted: 09.10.2020

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Rapid change and development in mass media transform spatial and social processes and reintroduce them in a different form. Even though the physical infrastructure provided by networks and computers is something added to the structure of the cities and districts, it is the newly-formed space going beyond cables (Batty, 1993: 515). This newly-formed space is called cyberspace (McCaffery and Gibson, 1988). Although Benedikt (1991) locates this new space in a distant place naming it parallel universe, it is, in fact, a space which is close by and which carries traces of real life and which we frequently dive into and sink. With cyberspace, market relationships, managements of institutions and even logic of law have changed. This relationality demonstrates that cyberspace does not only make production with the ones entering the scene outside but it also changes and transforms the outside by making productions in itself. In addition to this, it creates simulacra by removing truth in post-truth era (Baudrillard, 2020). With cyberspace; both communication and change in conventionalism as mode of communication have been triggered.

From this perspective, it has become clear that perception, attitude and behaviour towards refugees and others are fostered by certain mechanisms and that a statement related to this has been created. However, these statement forms have usually been discussed with concepts like prejudice, racism and othering. I will discuss the statements under the title “Syrian Refugees” within the context of fascism. While doing this, I will mostly focus on daily-ordinary fascism. Hence, I will focus on what fascism is in general terms and how it works and in which dimensions. It will also be put forward what the relationship between cultural codes to foster fascism and state, organized and daily fascism is. The main focus of the study is daily-ordinary fascism but it will also be made clear how much the statement discussed through Ekşi Sözlük is actually related to state- based and organized fascism and cultural codes. The basic question in the study is where are the statements related to Syrian refugees in Ekşi Sözlük placed in daily-ordinary fascism? How and how much is Daily-ordinary fascism mentioned in the Sözlük related to state-based and organized fascism? How do the reflections of cultural codes forming fascism in Ekşi Sözlük become functional? I will try to find the ways to overcome and struggle with daily-ordinary fascism by moving away from *pis faşistler* (*filthy fascists*) expression while doing this. Therefore, it is vital that you, as readers, approach this study with the tools to enable these ways.

* **Corresponding Author:** muhammetoksuz@siirt.edu.tr

^a Siirt University, Department of Geography, Siirt/Turkey, <https://orcid.org/0000-0002-2255-3111>

This study consists of three chapters in total. In the first chapter, cultural codes producing fascism are defined putting forward structural dimensions of fascism. As it is, daily-ordinary fascism is focused on. In the second chapter, daily-ordinary fascism expressions produced by Ekşi Sözlük writers about Syrian refugees are included. This chapter is divided into two sub-headings to make it more coherent and fluent. In the first heading political aspect of daily-ordinary fascism in the context of the dictionary is included whereas the second one is about cultural aspect in the same context. In the discussion and conclusion part forming the final chapter, means of struggling with fascism in general and daily-ordinary fascism in particular are evaluated in the context of the results of this study.

2. Method

Opinions expressed under Syrian Refugees title in Ekşi Sözlük were analysed in discourse analysis. While conducting the analysis, sentence and semantic structures were paid attention to and an analysis about the social-political-cultural framework formed by external reality framing the text was carried out. The expressions under the title Syrian Refugees forming the data of the study are composed of 546 dictionary page and include temporal content variety spanning eight years between 2012 and 2020. There are no doubt some content sharing based on fundamental and universal values; however, their proportion is low. Upon the examination of all pages, some choices were made among the contextual expressions. The aim at this point is not how many people said what about a topic but how many negative expressions were represented. These negative and racist expressions were chosen from the dictionary and expressions having features of fascism especially daily-ordinary fascism were evaluated. Occasionally in situations where different users have similar negative comments through different examples, one of the writers' comments was preferred. In this context, 143 different contents and writers were analysed.

3. Aspects of Fascism

There are generally two schools of thought in fascism. The first one, more idealistic nationalistic school, focuses on beliefs and teachings of fascists whereas the second one, more materialistic class school, focuses on class base of fascism and its relationship with capitalism. Class theoreticians of fascism tend to highlight economic relationships in their statements while nationalistic theoreticians emphasize ideology (Mann, 2015: 18). In this study, however, features put forward by both schools will be explained. In fascism, there is a leader cult and he is idolized, violence in the name of nation is glorified, national unity is prioritized versus diversity, minorities are demonised, individual freedom and demands for rights are suppressed, a sense of collective victimhood is made widespread in the nation, and conspiracy theories are developed all the time (Ahmet, 2017: 29). Fascism is concealed under overdosed nationalism cover for the aim of realizing all of these. As a result, it starts to be invisible. In order to stimulate the nation in such severity, duty, sacrifice and discipline are glorified and individual selfishness is belittled. The reason for this is that for them state is absolute and that individuals and groups are relative in the presence of this absolute power (Thalheimer, et al., 1999: 136-137). Fascism has codes such as statist, pro-government, monist, vertical and homogenising, positivist scientist, religionist, nature massacrer, militarist and racist cultural code. In the framework of these codes, daily-ordinary fascistic expressions about Syrian Refugees were put forward.

4. A Sour Dictionary: Daily-Ordinary Fascistic Expressions Aimed at Syrian Refugees

It has become obvious in fascistic expressions aimed at Syrian Refugees in Ekşi Sözlük that different ideologies have similar views, conspiracy theories are quite wellspread, nationalism and racism have been reproduced, the refugee group has been viewed as the culprit (due to the increase in crime rate) and declared distrustful, class discrimination has been reproduced in different contexts, the attitude towards different ethnic and religious groups in the country and the one towards refugees have become common, scientific knowledge is usually distorted, certain behaviour and preferences of the refugees have been medicalised as if they were genetic and the refugees have been othered, almost all expressions are ideological, and that the cultures of other groups are humiliated. While doing all of these, that the writers regard themselves as humanist but not racist is yet another discrepancy.

5. Discussion and Conclusion

What will save us from daily-ordinary fascism or fascism in general is love. Although Ahmed (2014: 60) remarks that what brings us together is hate, the power of love is more than that of hate as love is not spontaneous and passive; on the contrary, it is an action that is gathered and realized in existence. Love is an ontological event which signals the existent disengagement and the creation of the new. Therefore, this ontology produces the common existence. What is significant at this point is how love is produced and how it is corrupted. The corrupted form of love is the identifying one which makes a reference to the call of love for the nearest and the most akin (Hardt and Negri, 2011: 187). This corruption is constructed in institutions such as family, firm, nation and race. The concept of nation involves excluding the different ones and loving the similar ones. The same relationship is created within a family, too. The aim of this love is making the many the one and the different the same. As a result, the same is loved and the loved one becomes the same. In that case, what needs to be struggled here is not fascism but the way love is produced. Since the production way is corrupted, it makes it easier to produce the production of daily-ordinary fascism. Out of this love, we can produce muchness out of oneness and unity out of the same with their differences included. Therefore, it should be love that brings us together as love is a means to fight the evil. The evil stems from love so it has less power than love, which enables us to have the strength to fight the evil using love.

Given that love has such a reintegrative power, how do hate speeches about refugees basically stem from love? Anger is hate aimed at someone who gives harm to others. Directing it to refugees is, in fact, misdirected anger. In order to redirect this rightful anger to its real target, necessary mechanisms should be activated. Situations like expressing anger via refugees about stripping people of their jobs or the country's becoming poor are, in fact, misdirected anger. Unless this anger is directed towards government, capital and the system, it will be meaningless. A lot of examples of the dictionary writers' argument that some of their daily-ordinary fascistic expressions are based on their own experiences are placed in findings part. As a matter of fact, these writers emphasize some locational meeting places using some expressions like their not getting on the underground, their being at a fancy cafe, in Taksim. Some of them even argue that these refugees should be in camps in order to minimize meeting these people. These emphasisses make a reference to these writers' economic and cultural habitats. In that case, it would be necessary to express some points about these writers' daily experiences, meetings and

habitats. It could be understood from what the writers have expressed that not every meeting is enjoyable and most of them could be conflicting and destructive. These meetings' being so unfavourable poisons common existence. These conflicting meetings harm the health of social body and demolish heterogeneous life. Walls and camps are constructed to make these meetings disappear and people try to live quietly in silence and contact-free, insensitive without seeing each other. Therefore, refugee policies should include the organization of these meetings. The aim of these policies should be encourage joyful meetings and do them again and minimize the unfavourable ones. One part of this is to defeat the structure that could ascribe a negative meaning to meetings at family, firm and nation level. Organizing meetings is not only a political but also an economic issue since the capital is capable of both organizing joyful meetings and to seize the common wealth produced. Today's cities corrupt common existence through hierarchies and discriminations so much so that institutionalized racism hampers useful meetings through discriminating rich refugees from the poor ones and many other exclusion and subjugation strategies. Therefore, it is pathologic. Pathology does not only (via ideology and the capital) hampers positive meetings but it also bombards you with negative ones (Hardt and Negri, 2011: 254-256). For this reason, in order to struggle with daily-ordinary fascism, it is necessary to enable positive meetings. This is possible through walking on the way a refugee migrated from and build empathy for each other. In addition, being physically away from immigration causes one to learn it from social media, television and newspapers. Thus, when they are turned off, cutting off all relationships with the refugees brings comfort. Therefore, meetings should be positive and experience-focused.

The uncertain situation related to the legal basis of Syrian refugees always forces them to be in an exceptional state. For this reason, statements that allow some groups in the society that obviously cannot be integrated into the political system in any way (Agamben, 2006: 10) to be removed even physically are produced in fascistic context. The structures that frequently support daily-ordinary fascism which produce this context are organized fascistic ones. From this standpoint, scientific studies that can reveal the political programs of political parties based on intense nationalistic reflexes and intellectual designs should be conducted (UKHB, 1991: 106-107). Daily-ordinary fascistic statements are still quite near disguised in plain clothes. Therefore, it might return in the most innocent mask. Our task is to expose it and point at its new examples, every day and in every place on earth (Eco, 1995). The reason for this is that there is always a possibility that a fascistic statement may travel on its own and infiltrate into every small cell all the time and in every place, which is its typical feature (Deleuze and Guattari, 1987: 230-231). All these experiences have indicated that an attitude towards Syrian refugees is an external one but this external view is, in fact, fed by an internal view. Issues such as racism, domination, gender inequality produced for internal elements are also produced for the refugees. Thus, a struggle with daily-ordinary fascism requires a struggle with the internal view to a certain extent. The other way around is also possible. That is, if the external view is fixed so is the internal one. What is not produced for the external view will not be produced for the internal or otherness and racism that are not produced inside are not produced for the outside.

Referanslar/References

- Agamben, G. (2006). *İstisna Hali*. İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- Ahmed, S. (2014). *Duyguların Kültürel Politikası*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Ahmed, S. (2017). Faşizm hayatta ve iyi!. *Demokratik Modernite/Düşünce ve Kuram Dergisi*. <https://seureservercdn.net/160.153.138.177/h7l.ed1.myftpupload.com/wp-content/uploads/2020/01/SAYI-21.pdf> adresinden alındı.
- Arendt, H. (2012). *Kötülüğün Sıradanlığı*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bal, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Batty, M. (1993). The geography of cyberspace. *Environment and Planning B: Planning and Design* 20, 615-616. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1068/b200615> adresinden alındı.
- Baudrillard, J. (2020). *Simülakr ve Simülasyon*. İstanbul: Doğu Batı Yayınları.
- Benedikt M, (1991). "Introduction", in *Cyberspace: First Steps* Cambridge: MIT Press.
- Bora, T. (2017). *Medeniyet Kaybı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Deleuze G., Guattari, F. (1987). *A Thousand Plateaus*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Eco, U. (1995). *Ur-fascism*. New York: The New York Review of Books.
- Göregenli, M. (2013). Temel Kavramlar: Önyargılar, Özcü İnançlar ve Ayrımcılık. M. Çınar (Ed.) *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar* içinde (26-39). İstanbul: Hrnt Dink Vakfı Yayınları.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: Sage Publication.
- Hardt, M., Negri, A. (2011). *Ortak Zenginlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hardt, M., Negri, A. (2015). *İmparatorluk*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hardt, M., Negri, A. (2019). *Meclis*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hardt, M., Negri, A. (2020). *Çokluk*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnceoğlu, Y., Çomak, N. (2016). *Teun A. Van Dijk. Metin Çözümlemeleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kitchin, R. M. (1998). Towards geographies of cyberspace. *Progress in human geography*, 22 (3), 385-406. doi: 10.1191/030913298668331585.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Mann, M. (2015). *Faşistler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- McCaffery, L., Gibson, W. (1988). An Interview with William Gibson. *Mississippi Review*, 16 (2/3), 217-236. <https://www.jstor.org/stable/20134176> adresinden alındı.
- Passmore, K. (2014). *Faşizm*. Ankara: Dost Yayınları.
- Rigel, N.(2016). Umberto Eco'yla Metin Okuma, Metinde "Tutuklu Anlamı" Özgürleştirme Yöntemi. Y.N. İnceoğlu ve N.A. Çomak (Ed.). *Metin Çözümlemeleri* içinde (45-60). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Saraçoğlu, C., Belanger, D. (2019). Türkiye'deki Suriyeli mülteci işçileri konumlandırmak: Mekânsal ayar, sermaye ve devlet. *Praksis* 51, 159-179. <http://www.praksis.org/tr/page/2/> adresinden alındı.
- Stavrides, S. (2016). *Kentsel Heterotopya: Özgürleşme mekânı olarak eşikler kentine doğru*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Stavrides, S. (2018). *Müşterek Mekân: Müşterekler Olarak Şehir*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Thalheimer, A., Bauer, O., Tasca, A. (1999). *Faşizm ve Kapitalizm*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Uluslararası Komünist Hareket Belgeleri (UKHB) (1991). *III. Enternasyonalde Faşizm Üzerine Tartışmalar Belgeler I*. İstanbul: Dönüşüm Yayınları.
- Yurtsever, M. (2017). Faşizmin kültürel kodları. *Demokratik Modernite/Düşünce ve Kuram Dergisi*. <https://seureservercdn.net/160.153.138.177/h7l.ed1.myftpupload.com/wp-content/uploads/2020/01/SAYI-21.pdf> adresinden alındı.